Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πὼς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια —ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες.
ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 28 ΤΟΥ ΣΕΠΤΕΒΡΗ 1908 ✱ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✱ ΑΡΙΘΜΟΣ 311

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Οἱ κοινότητες (συνέχεια).
Γ. ΑΒΑΖΟΣ. Στὸν Κάδο (συνέχεια).
ΕΓΕΙΡΙΑ. Κουβέντες μὲ τὴν κόρη μου.
ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ. Ροδοχάραμα.
Α. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ. Ἡ Ἑλλὰς καὶ ὁ Κοινωνισμός.
ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ἀπὸ τὴν κλινικὴ τοῦ καθηγητῆ κ. Γερ. Φωκᾶ.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Ἀλκαῖος, Λ. Παλαμᾶς, Βάση-Λάκης.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΡΟΔΟΧΑΡΑΜΑ

Ἕνας ἄνθρωπος, μέσα σ' αὐτὸ τὸν τόπο τῆς ρητορείας καὶ τοῦ ραχατιοῦ, ἀποφάσισε νὰ δουλέψει καὶ δουλεύει. Κι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς λέγεται Διάδοχος. Ἂν εἶναι γιὸς τοῦ Βασιλιὰ κι ἂν θὰ βασιλέψει μιὰ μέρα, δὲ μὲ νοιάζει καὶ δὲν τὸν ἐξετάζω ἀπ' αὐτή του τὴ μεριά. Ἐγὼ βλέπω στὸ πρόσωπό του μοναχὰ τὸ Γενικὸ Διοικητὴ τοῦ στρατοῦ, μὲ ἄλλα λόγια, μοναχὰ τὸ δημόσιο ὑπάλληλο, καὶ μοναχὰ αὐτὸ μ' ἐνδιαφέρει. Καὶ ξεχνώντας τὰ κάπως φιλελεύτερα φρονήματά μου μπροστὰ σ' ἕναν τέτιο δημόσιο ὑπάλληλο, μπροστὰ σ' ἕναν τέτιονε ὑπηρέτη τοῦ Κράτους, ποὺ νιώθει ἐπιτέλους πὼς πλερώνεται ὄχι γιὰ νὰ ραχατεύει καὶ νὰ ταξιδεύει καὶ νὰ ρητορεύει, ἀλλὰ γιὰ νὰ δουλεύει—βγάζω μπροστά του μὲ σεβασμὸ τὸν κόκκινο σκοῦφο τοῦ φιλελεύτερου καὶ τοῦ λέω:

— Σὲ προσκυνῶ, Δουλευτή, καὶ σὲ τιμῶ, Ἀληθινὲ στρατιώτη!

Γιατὶ ἄξιος δουλευτὴς κι ἀληθινὸς στρατιώτης ἀποδείχτηκε ὁ Διάδοχος στὰ τελευταῖα γενικὰ γυμνάσια. Κι ὅλοι τὸ μολογήσανε καὶ οἱ πιὸ ἀντιδυναστικοὶ ἀκόμα. Κι ὅλοι τὸ εἴδανε πὼς ἂν τὸν ἀφίσουνε νὰ δουλέψει ἀνοιχτότερα καὶ γενικώτερα, ὄχι μοναχὰ θὰ μᾶς κουτσοφτιάξει στρατὸ μιὰ μέρα, μὰ καὶ θὰ γυρίσει τὸ τιμόνι τοῦ Κράτους καὶ θὰ βάλει πλώρη πρὸς τὸνειρεμένο λιμάνι τῆς πολιτικῆς μας ἀπολύτρωσης καὶ τοῦ ἐθνικοῦ μας ξαναγεννημοῦ

Ἂν τὸν ἀφίσουνε νὰ δουλέψει γενικώτερα! Μὰ γιατί νὰ μὴν τὸν ἀφίνουν; Γιατί νὰ μὴν ἀποτραβιοῦνται ἐπιτέλους στὴν ἄκρη ὅσοι δὲν ἀγαποῦν τὴ δουλιά, ὅσοι λαχταροῦν τὴν ἡσυχία καὶ τἀγαθὰ τοῦ ραχατιοῦ, ὅσοι ἀφίνουν τὰ πράματα νὰ τραβάνε μοιραῖα τὸ δρόμο τους καὶ τὸ γλυκοχαίρουνται κ' ἔχουν πηλὸ στὰ μάτια καὶ δὲ βλέπουν ἔτσι τὸ γκρεμνὸ ποὺ χάσκει μπρὸς στὰ πόδια τους;

Ἕνας ἄνθρωπος ἔδειξε πὼς ἔχει κέφι νὰ δουλέψει. Ἀφῆστε τονε νὰ δουλέψει. Μὴν τοῦ κόβετε τὸ δρόμο. Ἀφῆστε τονε νὰ δουλέψει τώρα ποὺ εἶναι ἀκόμα νιός, ποὺχει κέφι καὶ δύναμη γιὰ δουλιά. Τὸ ἔθνος ζητάει δουλιὰ σήμερα. Καὶ τὸ Ἔθνος, ὦ μακάριοι μοιρολάτρες καὶ ραχατλήδες, σᾶς φωνάζει προσταχτικά:

— Τόπο στὸ Δουλευτή!

ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΣ

ΜΟΡΣΙΜΟΝ ΗΜΑΡ

Κάπιο ὄνειρο γεννήθηκε δειλὰ μὲς στὴν ψυχή μου
καὶ νὰ σκορπάει τὄβλεπα λαχτάρα ἀδύγυρά του
κ' ἔφτασε ἡ μέρα ποὖφαγα σὰν Κρόνος τὸ παιδί μου
τὴν ὥρα ποὺ εἶταν ἕτοιμο ν' ἁπλώσει τὰ φτερά του.

Καὶ τώρα ἔρμη ἡ φωλιά, σβυσμένες οἱ λαχτάρες,
καὶ τάφο βρῆκε τὄνειρο τὰ βάθια τῆς ψυχῆς μας.
Ἀλοιά μου! μὴ μοῦ κλαῖς κ' ἐσύ, μὴ ρήχνεις μου κατάρες
ποὺ τὴν ἐλπίδα σκότωσα τῆς γλυκαντάμωσής μας.

Λευκάδα **ΑΛΚΑΙΟΣ**

ΟΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ*)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΙΔΙΟΚΥΒΕΡΝΙΕΣ

Οἱ θαλασσινοὶ προκόψανε χάρη στὸ συντροφιασμό. Συντροφιασμὸ τέλειο, τίμιο κ' εἰλικρινὸ ποὺ μπόρεσε νὰ γίνῃ γιατὶ στὶς μικρές τους ἰδιοκυβέρνητες κοινότητες γνώριζε ὁ καθένας τὴν ἀξιάδα τοῦ ἄλλου καὶ τὴν τιμιότητα. Μὰ καὶ τὸ γενικὸ συφέρο τῆς κοινότητας εἶτανε ὁλονῶνε συφέρο, εἶτανε φυσικὸ νὰ νοιώσουνε πὼς καὶ στὶς δουλειὲς ἡ συντροφιά, ὅταν εἶναι τίμια, φέρνει πιὸ πολλὴ προκοπή. Μὰ δὲ βλέπουμε μόνε στὰ νησιὰ τὴ συντροφικὴ δουλειά, σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη συστηθήκανε ἑταιρίες ποὺ δουλέψανε καὶ προκόψανε τοὺς καιροὺς ἐκείνους.

Ὅλες εἶτανε θεμελιωμένες ἀπάνω στὸ ἴδιο σύστημα. Κεφάλαιο κ' ἐργασία συντροφιαστὰ μοιραζόντανε τὰ κέρδη κ' ἔτσι δὲ γινότανε ἐκεῖνο ποὺ βλέπουμε τώρα νὰ γίνεται ποὺ τὸ κεφάλαιο γυρεύει νὰ πνίξῃ τὴν ἀργατιὰ καὶ γίνεται ἀφορμὴ νὰ βγαίνουνε στὴ μέση ὅλα τὰ σοσιαλιστικὰ ἐπαναστατικὰ συστήματα. Ὁ Ρωμιὸς πιὸ πρακτικός, πιὸ νοικοκυρεμένος ἀπὸ πολλοὺς ἄλλους λαούς, ἔννοιωσε ποιὸ εἶτανε τὸ ἀληθινό του συφέρο.

Δὲν εἶναι τόπος ἐδῶ γιὰ νὰ συζητήσουμε ἀφτὸ τὸ μεγάλο κοινωνικὸ πρόβλημα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ Κεφάλαιου καὶ ἐργασίας, εἶνκι ὅμως φρόνιμο νὰ μελετήσουμε μὲ προσοχὴ μὲ τί τρόπο οἱ γονιοί μας ξεσκαλώσανε ἀπὸ τὶς δυσκολίες καὶ ὀργανώσανε ἕνα σύστημα κοινωνικὸ μὲ τρόπο ἥσυχο καὶ πρακτικό, χωρὶς θεωρίες καὶ μαλλώματα. Καὶ κεῖ ἀκόμα θὰ διοῦμε πόση ζωὴ καὶ δύναμη ἔχει μέσα της ἡ Ρωμιοσύνη καὶ μποροῦμε νὰ πάρουμε μαθήματα πολὺ χρήσιμα γιὰ τὰ τωρινά μας πράγματα. Βλέποντας πόσο εἶνκι ψιφτικη ἡ ἰδέα πὼς ὁ Ρωμιὸς δὲν εἶναι καμωμένος γιὰ νὰ δουλέψῃ συντροφικά, ἀφοῦ κατώρθωσε νὰ συστήσῃ συντροφιασμοὺς ποὺ τόσο προκόψκνε, θὰ μπορέσουμε νὰ κατελάβουμε, ἴσως, γιατὶ τώρα ποὺ κατάντρεψε μοναχός του τὴν ἰδιοκυβέρνια του καὶ ποὺ γύρεψε νὰ κάμῃ συντροφιασμούς, ὄχι ἀκολουθώντας τὰ φυσικά του μὰ κατὰ τὸν πλουτοκρατικὸ τρόπο τῆς Ἑβρώπης τοῦ ΙΘ' αἰώνα, ἔπεσε ὁλότελα ὄξω.

Συντροφιασμὸ κάμανε οἱ Χιῶτες ἀργαστηριάρηδες ποὺ δουλέβανε τὸ μεταξὶ καὶ τὶς στόφφες, γιὰ νὰ μὴν ξεπέσῃ ἡ ἀξία τῆς πρκμάτειας τους, στὰ 1802 καὶ κατορθώτανε νὰ βκστάξουνε τὴν ἀξία της, γιατὶ φροντίζανε νὰ μὴ ψεφτίζουνε τὸ πράμα μὰ νὰ μεταχειρίζουνται καλὰ ὑλικά (1). Τέτοιοι συντροφιασμοὶ γεωργικοὶ ἢ ἐμπορικοὶ πολλοὶ γενήκανε καὶ προκόψανε. Οἱ πιὸ γνωστοὶ εἶναι οἱ κοινοτικοὶ συντροφιασμοὶ τῆς Ζαγορᾶς, τοῦ Κισσοῦ, τοῦ Τούρνοβου, τῆς Τσαρίτσαινας, τῆς Ρκψάνης, ὁ συντροφιασμὸς ποὺ εἶχανε οἱ Φαρσαλιῶτες (2), οἱ γουναράδες στὴν Καστοριά, οἱ Γιαννιῶτες (3) κι ἄλλοι λίγο πολὺ γνωστοί. Μὰ οἱ πιὸ τέλειοι εἶτανε οἱ συντροφιασμοί, ἢ πιὸ καλά, οἱ συνεργατικὲς ἰδιοκυβέρνιες ποὺ εἶχανε τὰ Μαντεμοχώρικ καὶ τὰ Ἀμπελάκια. Λέω συνεργατικὲς ἰδιοκυβέρνιες, γιατὶ σ' ἀφτὲς τὶς δυὸ συγκυβέρνιες ὅλοι οἱ κάτοικοι συνεργατικὰ δουλέβανε κ' ἡ ἰδιοκυβέρνια τους ἀτάνου στὸ συνεργατικὸ συντροφιασμὸ εἶτανε θεμελιωμένη.

α'. Μαντεμοχώρια.

Τὰ Μάντεμοχώρια, στὴ Χαλκιδικὴ εἶτανε μιὰ μεγάλη συγκυβέρνια ἀπὸ 360 χωριὰ καὶ 12 πρωτοχώρια (4). Καμπόσα χωριὰ μὲ τὸ πρωτοχώρι τους κάνανε μιὰν ἐπαρχία. Τὸ κάθε χωριὸ ἔκλεγε κάθε χρόνο τὸ *γέροντά* του κ' οἱ γερόντοι κάθε ἐπαρχίας ἐκλέγανε ἕναν *πρωτόγερο*. Ὅλοι οἱ πρωτόγεροι πάλι ἐκλέγανε 4 *βεκίληδες* ποὺ μνήσκανε στὴν πρω-

*) Ἡ ἀρχή του στὸ 306 φύλλο.

1) Χιακὰ Βλαστοῦ.
2) Φιλάρετος—Πολιτεῖες καὶ κοινότητες.
3) Pouqueville Voyage en Grèce.
4) Βάβδος, Βαρβάρα, Γαλάτιστα, Γερισσός, Ἴσβαροι, Διαρίγκοβη, Μαχαλάς, Νοβοσέλο, Ρεβινέκια, Ριανά, Σταυνὸς καὶ Χωρούδα.

τέβουσα, τὸ Μαχαλά, καὶ ποὺ μ' ἕνα γραμματικὸ κυβερνοῦσανε ὅλη τὴ συγκυβέρνια." Μονάχα ἕνας Τοῦρκος καθότανε στὰ Μαντεμοχώρια, ὁ *Μαντέμαγας*, μὲ 20 στρατιῶτες καὶ σ' ἀφτόνε πλερωνότανε ὁ χρονιάτικος φόρος, 220 ὀκάδες ἀσήμι, καὶ ἀνάλογο σιτάρι καὶ κριθάρι γιὰ τὴν ζωοθροφὴ τοῦ Μαντέμαγα καὶ τῶ στρατιωτῶνε του.

Οἱ Μαντεμοχωρίτες, στὴν ἀρχή, εἴχανε δουλειά τους νὰ ἐργάζουνται στὰ μεταλλεῖα συντροφικάτα, κι ἀφοῦ πλερώνανε τὸ φόρο, μοιραζόντανε ὅλοι τὸ κέρδος ἀνάλογα μὲ τὰ μεροκάματά του ὁ καθένας. Πιὸ ὕστερα ὅμως τὰ μεταλλεῖα ἀρχίσανε νὰ μὴ δίνουνε ἀρκετὸ ποσὸ καὶ λίγο λίγο ἡ ἑταιρεία γίνηκε γεωργική, πάλι ὅμως ὅλη ἡ γῆς εἴτανε κοινὴ σ' ὅλους τοὺς κάτοικους καὶ τὸ κέρδος μοιραζότανε ἀναλογίας μὲ τὴν ἐργασία. Γιὰ νὰ μὴ χάσουνε ὅμως τὰ προνόμιά τους ἀγοράζανε Ἱσπανικὰ τάλλαρα γιὰ 220 ὀκάδες, τὰ λυώνανε καὶ πλερώνανε τὸ φόρο τους.

β'. Ἀμπελάκια.

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἡ συνεργατικὴ ἰδιοκυβέρνια παρουσιάστηκε μὲ ὅλη της τὴν ἐντελεια εἶναι τὰ *Ἀμπελάκια* στὰ Τέμπη τῆς Θεσσαλίας. Εἰκοσιδυὸ χωριὰ ἑνωμένα συγκυβερνιόνταν μὲ τὸ ἴδιο σύστημα τῆς δημογεροντίας ὅπως ὅλες οἱ ἰδιοκυβέρνιες ποὺ εἴδαμε ὡς τὰ τώρα. Οἱ κάτοικοι καταγινόνταν στὴ γεωργία, γνέθανε τὸ μπαμπάκι, τὸ βάφανε κόκκινο μὲ τὸ *ριζάρι* καὶ πουλούσανε τὸ νῆμα στὴ Γερμανία. Λίγο λίγο καμπόσα ἀργαστήρια δουλέβανε στὰ Ἀμπελάκια καὶ πολλοὶ Ἀμπελακιώτες ταξιδέβανε στὴν Ἐβρώπη γιὰ νὰ πουλοῦνε τὴν πραμάτεια ποὺ κατασκεβαζότανε στὰ χωριά τους. Ἀρχίσανε νὰ πλουταίνουνε, δὲν ἀργήσανε ὅμως νὰ νοιώσουνε πὼς ἔτσι χωρισμένοι ποὺ δουλέβανε, κάνανε κακὸ στὸν ἑαφτό τους, καὶ συλλογιστήκανε νὰ ἑνωθοῦνε ὅλοι μαζί.

Ἔτσι βγῆκε ἡ *Ἑτσιρεία τῶν Σφάρτσηδων*(5) ἀπὸ τὸ ὄνομα ἑνὸς ἀργαστηριάρη ποὺ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ γίνῃ ἡ ἑταιρεία καὶ ποὺ τὴν κυβέρνησε ἴσα μὲ τὸ τέλος. Μ' ἀφτὴ τὴν ἕνωση τ' Ἀμπελάκια προκόψανε τόσο ποὺ σὲ 15 χρόνια ἀπὸ 200 χιλ. γρ. ποὺ εἴτανε τὸ πρῶτο κεφάλαιο τῆς ἑταιρείας στὰ 1795, εἴχανε στὰ 1810 20 ἑκατομμύρια. Ἡ ἑταιρεία εἴτανε γνωστὴ σ' ὅλη τὴν Ἐβρώπη καὶ ἡ σφραγίδα τῆς Α.Δ.Σ.Φ. (ἀδελφοὶ Σφάρτση), εἶχε περισσότερη πέραση ἀπὸ τὸ χρυσάφι. Ὁ Beanjour (6) ποὺ τὰ εἶδε τὸν καιρὸ τῆς μεγάλης τους ἀκμῆς λέει· «Τὰ Ἀμπελάκια μὲ τὴ ζωηράδα τους μοιάζουνε πιὸ πολὺ μὲ Ὀλλαντέζικο παρὰ μὲ Τούρκικο χωριό. Μὲ τὴ βιεμηχανία τους δίνουνε ζωὴ σ' ὅλα τὰ τριγυρινὰ μέρη κι ἀνοίγουνε μεγάλο ἐμπόριο ἀνάμεσο Ἑλλάδα καὶ Γερμανία. Οἱ κάτοικοί τους σὲ 15 χρόνια τριπλώσανε, εἶναι σήμερα ὡς 4,000 κι ὅλοι ζοῦνε στὰ μπογιατζίδικα σὰν τὶς μέλισσες μέσα στὶς κυψέλες τους. Δὲ βλέπεις στὰ χωριὰ ἀφτὰ τὶς στανοχώριες καὶ τὶς κακίες τῆς τεμπελιᾶς· ἀνοιχτὴ καρδιὰ καὶ φκαριστημένα πρόσωπα μόνε ἀπαντᾶς. Ἡ σκλαβιά, ποὺ στοὺς κάμπους τῆς Θεσσαλίας τσάκισε κάθε ἄθρωπο, δὲν μπόρεσε ν' ἀνέβῃ στὶς πλαγιὲς τοῦ βουνοῦ τους. Τοῦρκος δὲν μπορεῖ ὄχι νὰ καθήσῃ μὰ οὔτε τὸ πόδι του νὰ πατήσῃ στὸ χωριό τους καὶ κυβερνιοῦνται ὅπως κι οἱ προγόνοι τους μὲ τοὺς δικούς τους ἄρχους. Δυὸ φορὲς οἱ ἄγριοι μουσουλμάνοι, ζουλέβοντας τὸ βιός τους καὶ τὴν ἐφτυχιά τους, γυρέψανε ν' ἀνεβοῦνε καὶ νὰ διαγουμίσουνε τὰ χωριὰ καὶ τὶς δυὸ φορὲς κακὴν κακῶς φύγανε, γιατὶ οἱ χωριανοὶ δουλέψανε μὲ τὸ καρυοφύλλι μὲ ὅση ἐφκολία δουλέβανε στ' ἀδράχτι. Ὅλοι ὡς καὶ τὰ παιδιὰ δουλέβουνε στὰ μπογιατζίδικα, οἱ ἄντρες βάφουνε τὸ μπαμπάκι κ' οἱ γυναῖκες τὸ γνέθουνε. Στὰ 24 ἀργαστήρια τους βάφουνε κάθε χρόνο 2,500 μπάλες μπαμπάκι ἀπὸ 100 κοιλὰ οἱ μπάλες».

Ὅσοι καταγίνουνται μὲ τὰ κοινωνικὰ προβλήματα θὰ κάνουνε καλὰ νὰ μελετήσουνε προσεχτικὰ τὸν τρόπο ποὺ ἐφαρμόσανε οἱ Ἀμπελακιῶτες Ἀφτοῦ δὲν εἶναι πιὰ θεωρίες, εἶναι ἕνα πραγματικὸ πείραμα ποὺ πέτυχε καὶ ποὺ μπορεῖ καὶ πρέπει νὰ χρησιμέψῃ γιὰ μάθημα σ' ὅλους τοὺς θεωρητικοὺς κοινωνιολόγους. Ἐκεῖ θὰ διῆς πὼς μπορεῖ νὰ προκόψῃ ἕνα ὁμάδιασμα μὲ τὴν ἀντιαγάπη καὶ τὴ συνεργασία καὶ κεῖ θὰ διῆς πὼς ἡ ζούλεια κι ὁ καβγὰς ἀνάμεσο στὶς κοινωνικὲς τάξες μπορεῖ νὰ φέρῃ τὴν καταστροφή. Γιὰ μᾶς τοὺς Ρωμιοὺς μάλιστα ἀξίζει τὸν κόπο νὰ μελετήσουμε ψιλοκοπὶς καὶ μὲ προσοχὴ πὼς εἴτανε ὀργανισμένος ὁ συντροφιασμὸς στὰ Ἀμπελάκια. Εἶναι τὸ καλήτερο πραχτικὸ μάθημα ποὺ μποροῦμε νὰ πάρουμε. Γι' ἀφτὸ μοῦ φαίνεται καλὸ νὰ μεταφράσω ἐδῶ τὴν περιγραφὴ ποὺ ἔδωκε στὸν Boulanger ὁ Δρόσος Δροσινὸς ποὺ εἴτανε μέλος καὶ γιατρὸς τῆς Ἑταιρείας (7).

«Τὰ Ἀμπελάκια, ἡ πρωτέβουσα ἀφτῆς τῆς ἑτκιρίας, εἶχε ὡς 4,000 κάτοικους καὶ τάλλα χωριὰ ὡς 2,000. Μὰ μπορεῖς νὰ πῆς πὼς κ' ἡ πρωτέβουσα εἴτανε καμωμένη ἀπὸ πολλὰ χωριουδάκια κοντὰ κοντὰ χτισμένα. Βρισκόντανε σὲ μιὰ λαγκαδιὰ στὰ ὡραῖα κι ἀθάνατα Τέμπη ἀπάνω στὸ δρόμο ποὺ τραβώντας κορδελιαστὰ κατὰ τὸ στόμιο τῆς Σαλάμπριας πάει ἀπὸ τὴ Λάρισσα στὴ Σαλονίκη. Τὸ ὄνομά τους μᾶς δείχνει πὼς στὴν ἀρχὴ οἱ κάτοικοι καταγινόντανε μὲ τὴν ἀμπελουργία.

. . . . . .

Καλουργίζοντας τὸ πλούσιό τους χῶμα οἱ χωριανοὶ κάνανε μεγάλες σοδειὲς καὶ φυσικὸ εἴτανε νὰ τὶς πουλοῦνε γιὰ ν' ἀγοράζουνε ἄλλα πράματα τῆς πρώτης ἀνάγκης. Καμπόσοι ἀρχίσανε νὰ ξενιτέβουνται κ' ἔτσι ἀποχτήσανε πράξη στὸ ἐμπόριο καὶ στὴ διοίκηση. Λίγο λίγο στὰ Ἀμπελάκια ἀρχίσανε νὰ γνέθουνε καὶ νὰ βάφουνε τὸ μπαμπάκι καὶ τότες πιὰ πήρανε τὰ μπρός . . . . . .

Ὅλη ἀφτὴ ἡ δουλειὰ δὲ γινότανε σὲ μεγάλες φάμπρικες μὰ σὲ κάθε σπίτι κ' ἡ κάθε φαμελιὰ πλερωνότανε ἀναλογίας τὴ δουλειὰ ποὺ ἔκανε. Σ' ἀφτὴ τὴ μελέτη θὰ κοιτάξουμε ψιλοκοπὶς πῶς ξεμοιραζότανε τὸ κέρδος καὶ πῶς φροντίζανε γιὰ τὶς κοινοτικὲς ἀνάγκες.

Ἂν καὶ τρεῖς ξεχωριστοὶ κλάδοι δουλέβανε στ' Ἀμπελάκια, ὁ κοινοτικός, ὁ γεωργικὸς κι ὁ ἐμπορικός, κ' οἱ τρεῖς ὅμως μαζὶ εἴτανε ἕνας γενικὸς συντροφιασμός.

Κοινοτικὸς κλάδος. Σὲ κάθε χωριὸ ὅλοι οἱ κάτοικοι, ἐξὸν οἱ δοῦλοι, ἀπὸ 21 χρονῶ κι ἀπάνου ἐκλέγανε μὲ περισσοψηφιὰ μιὰ ἐπιτροπὴ ποὺ ξεμοίραζε σὲ κάθε σπιτικὸ τὸ ἀνάλογό του ἀπὸ τὸ φόρο ποὺ ὥρισε ἡ πρωτέβουσα. Μόνε ὅσες φαμελιὲς εἴχανε περίσεμα πλερώνανε φόρο. Γιὰ νὰ γίνῃ ἀφτὴ ἡ ξεμοίραση λογαριάζανε τὸ σόδημα κάθε σπιτικοῦ κατὰ τὰ χωράφια καὶ κατὰ τὴ δουλειὰ καὶ συνάμα λογαριάζανε τὶς ἀνάγκες του, ὅ,τι περίσσεβε φορολογιότανε ἀνάλογα.

Οἱ *προεστοί*, ἔτσι λεγόντανε τὰ μέλη τῆς κάθε ἐπιτροπῆς, φροντίζανε γιὰ τὰ σοδήματα ποὺ δίνανε τὰ κοινοτικὰ χωράφια καὶ τὰ λειβάδια, γιὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ χτήματα, γιὰ τὰ ποσὰ ποὺ ἡ κεντρι-

5) Γούδα παράλ. βιοι.

6) Tableau du commerce de la Grèce 1800.

7) Ambelakie pas. F. Boulanger,

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΣ

ΣΤΟΝ ΚΑΒΟ*)

Δ'.

Τὸ πρωὶ ὁ Θόδωρος σηκώθηκε μὲ πονοκέφαλο, μ' ἀκεφιά, κι ὡς τὸ μεσημέρι ἔμεινε κλεισμένος στὴν κάμαρά του. Τάπομεσήμερο, σὰν εἴτανε καλήτερα, συφώνησε μιὰ καρότσα μὲ τὴν ὥρα καὶ τράβηξε ἴσια στὸν Κάβο, ἔχοντας καὶ τὸ φόβο μὴν πήγαιν' ἄδικα, σὰ δὲν μπόρεσε τὸ πρωὶ νὰ ἰδῇ κανένα τους. Εἴτανε τέσσερεις ἡ ὥρα, ζέστη ἀκόμα ποὔσκαζε τὸ τζιτζίκι. Ὁ μεσημεριάτικος ὕπνος πολὺ βαριὰ φαίνεται κρατοῦσε τοὺς φίλους του καὶ κανεὶς δὲν τὸν ἔννοιωσε. Οἱ κάμαρές τους σφαλειστὲς γιὰ τὸν ἥλιο, ποὺ αὐτὴ τὴν ὥρα χτυποῦσε τὴν πόρτα τους· μόνο τὰ βορεινὰ παραθύρια, κατὰ τὸ βουνό, εἶχαν ἀνοιγμένα, νὰ πάρουνε λίγη δροσιὰ στὴν τόση λαύρα. Κάθησε σ' ἕνα τραπεζάκι μὲ τὸν ἀμαξᾶ κάτ' ἀπ' τὶς ἐλιὲς καὶ χτύπησε, μὰ κανεὶς δὲν ἐρχότανε. Μέσ' στὸ μαγαζὶ μεγάλος κουγᾶς γενότανε κι ἄκουγες πότε τὴν ἀγριοφωνάρα τῆς Στάθαινας, τῆς σπιτονοικοκυρᾶς, πότε τὴν πεισματάρικη φωνούλα τῆς Μαριῶς μαζὶ μὲ κλάμα της. Ποῦ καὶ ποῦ μιὰ γερὴ γροθιὰ βροντοῦσε σὲ κάποιο τραπέζι κ' ἕνα βαρύ: *σκασμός*! ἀκουγότανε, συνηθισμένο κοπλιμέντο τοῦ μπάρμπα Στάθη... Ὁ Θόδωρος παραξενεύτηκε καὶ πῆγε νὰ ἰδῇ τί τρέχει. Ὁ μπάρμπα Στάθης, στὸ *τσακὴρ κέφι*, ποὺ λὲν οἱ Τοῦρκοι, μὲ μύτη μελιτζανιὰ καὶ μάτια μισοκοιμισμένα, καθότανε σ' ἕνα τραπέζι κ' ἔστρωνε στὴν πλάκα τοὺς λογαριασμούς του μὰ στρώσιμο δὲν εἶχανε· ὅπως διάολο καὶ νὰ τὄφερνε δυὸ καὶ δυὸ βγαίνανε τριάμισι!

— Δέ....δὲ μ' ἀφίνουνε νὰ κάν' τὴ δουλιά μ' οἱ πατσαοῦρες τ' κερατᾶ!.... σ' πῆρ' καὶ σὴ σήκουσ' ἀρή!... σκασμός!

Ἡ γροθιὰ κι ἄλλη μιὰ φορὰ βρόντησε στὸ τραπέζι, κάνοντας τὴν πλακίτσα νὰ χορεύῃ, γιὰ τιμωρία της, φαίνεται, σὰ δὲν ὡδήγαε τὸ κοντύλι τοῦ γέρω Στάθη! Ἡ Μαριώ, κρατῶντας στὴν ἀγκαλιά της μιὰ κοτούλα σταχτιά, ποὺ κακάριζε σιγὰ σιγά, σὰ νὰ τῆς μιλοῦσε, μόλις εἶδε τὸ Θόδωρο ἔτρεξε κοντά του, σίγουρα πὼς θἄβρισκε τὸ δίκιο της!

— Ἄκου με, κὺρ Θόδωρε τοῦπε σφιγγίζοντας τὰ κλαμμένα μάτια της—καὶ πές μ' στὸ Θεὸ σ' γὼ τὄχου τἄδικο γιὰ ἡ μάννα μ'!...

— Ἄει χάσ' ζουρλή! ποῦχς καὶ μούρ' νὰ γυρεύῃς δίκιο!...

— Τούτηνα τὴν κοτούλα μ' κὺρ Θόδωρε τὴ βρῆκα μικρὸ κλωσσοπούλ' στὰ χωράφια. Εἴτανε κουτσό, τοὔχανε σπάσ' τὸ ποδαράκι μὲ λιθάρ' καὶ δὲν ταγιαντοῦσε τὸ ἔρμο νἀκλουθήσ' τὴν κλώσσα, ἔμνησκε πίσω καὶ τσίου τσίου πήγαινε μοναχὸ τ' κουτσαίνοντας. Τὄδα γώ, τὸ λυπήθηκα καὶ τὸ πῆρα σπίτι μας. Τοῦ καλάμωσα τὸ ποδαράκι, τοῦ τὄδεσα μὲ μεταξωτὴ κλωστή, καὶ γὼ τὸ τἀΐζα ὡς ποὺ νὰ γιάνῃ καὶ νὰ μπορῇ νὰ τρεξῃ. Σὲ λίγο ἔγιανε τὸ ποδαράκι καὶ τὸ κλωσσόπουλο μ' ἀκλουθᾶε, ὅπου πήγαινα, ἔγεινε κλώσσα του! Μ' βγῆκ' ἕνα κατεργάρικο....πρώτης!

— Φωτιὰ νὰ σ' κάψ' παλαβή!

— Ἄς εἶμαι παλαβή! Τέτοια γεννήθηκα!... Τὸ λοιπό, κὺρ Θόδωρε, τὸ κλωσσάκι μ' τὄβγαλα

*) Ἡ ἀρχή του στὸν ἀριθ. 308.

κὴ Κάσσα τῆς Ἑταιρείας ξεχώριζε γιὰ τοὺς δρόμους, τὸ νοσοκομεῖο, τὰ βοηθήματα στοὺς φτωχοὺς καὶ σακάτηδες κτλ.

Στὴν πρωτέβουσα εἴτανε μιὰ ἄλλη ἐπιτροπή, ἡ δημογεροντία. Οἱ κάτοικοι ἐκλέγανε μὲ περισσοψηφιὰ ἕνα δημογέροντα ἀπὸ κάθε χωριὸ καὶ ἕξη ἀπὸ τὴν πρωτέβουσα. Ἡ δημογεροντία κυβερνοῦσε ὅλη τὴ συγκυβέρνια, εἴτανε κριτὴς σὲ καθε φταίξιμο καὶ στὶς ἐμπορικὲς διαφορές. Ἀφτὴ συναγροικιότανε μὲ τὸν πασᾶ τῆς Λάρισσας καὶ τοῦ πλέρωνε τὸ δόσιμο, μὲ τὸ Δεσπότη, μὲ τὶς ἄλλες κοινότητες, μὲ τὸ Πατριαρχεῖο καὶ φρόντιζε νὰ παίρνῃ τέλος ἡ κάθε ἀπόφαση ποὺ πήρανε οἱ μεγάλες συντυχιὲς γιὰ τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἑταιρείας καὶ γιὰ τὰ χρήματα ποὺ εἴτανε νὰ ξοδεφτοῦνε γιὰ τὸ γενικὸ καλό. Ἂν κανένας ἐγκληματοῦσε παραδινότανε στὸν Πασά, ἢ τὶς πιὸ πολλὲς φορὲς σὰν μπορούσανε νὰ τόνε γλυτώσουνε ἀπὸ τὰ χέρια του, στὸ Δεσπότη τῆς Λάρισσας.

Ὅλοι, ἐξὸν οἱ δοῦλοι, ποὺ εἴτανε ἀπάνου ἀπὸ τὰ 21 πηγαίνανε στὶς γενικὲς συντυχιές. Ἐκεῖ ἐγκρίνανε τοὺς λογαριασμοὺς τῆς ἑταιρείας, ἀποφασίζανε τί ποσὸ ἀπὸ τὰ κέρδη ἔπρεπε νὰ μείνῃ γιὰ ὅλα τὰ δημόσια καταστήματα καὶ τί ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο θὰ μοιραστῇ. Οἱ δημογέροντες εἴτανε ὑπόχρεο νὰ μνήσκουνε στ' Ἀμπελάκια τὰ τρία χρόνια ποὺ εἴτανε διορισμένοι.

Μπορεῖς νὰ θαρρέψῃς πὼς μόνε τοὺς πλούσιους ἐκλέγανε δημογέροντες μὰ θὰ λαθεφτῇς. Ποτὲς οἱ Ἀμπελακιώτες δὲν ξεχωρίσανε κανένα, καὶ φτωχοὶ καὶ πλούσιοι γινόντανε δημογέροντες καὶ κυβερνούσανε τὴν ἑταιρεία, ὁ τελεφταῖος μάλιστα πρόεδρος τῆς ἐμπορικῆς ἑταιρείας στάθηκε ὁ Γεώργης Σφάρτζης (Schwartz ὁ μάβρος παρανόμι ποὺ τοῦ δώσανε οἱ Γερμανοὶ γιατὶ εἴτανε πολὺ μελαχρινός), εἴτανε ἀπὸ τοὺς πιὸ φτωχοὺς Ἀμπελακιώτες πραματεφτάδες, ἂν καὶ μόλις ἤξερε νὰ διαβάζῃ, τόνε τιμήσανε γιὰ τὴν ἀξιάδα καὶ τὴν τιμιότητά του. Πέθανε στὴ Βιέννα 80 χρονῶ φυλαχωμένος γιὰ χρέη ὕστερα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς ἑταιρείας.

(ἀκολουθεῖ) ΓΙΑΓΚΟΣ ΧΑΤΖΗΣ

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΕΙΣ ΜΠΑΛΛΑΝΤΕΣ

(ΓΙΑ ΠΙΑΝΟ)

Πουλιοῦνται ἡ δραχμὴ ἡ καθεμιὰ στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ».

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΝΟΙΞΗ

Τώρα ποὺ σκόρπισε ἡ ἄνοιξη μιὰ νέα ζωὴ τριγύρω
Κι ἀνάστησε μέσ' στὶς καρδιὲς τὸ πεθαμένο μύρο,
Ὅλα ταιριάξαν, τίποτα δὲν ἔμεινε μονάχο.
Ἡ ἀθῶα βαρκοῦλα μίλησε μὲ τὸ σκληρὸ τὸ βράχο,
Σάρχαῖο λιθάρι πλέχτηκε χλωρὸ περιπλοκάδι,
Τὸ πρᾶο φεγγάρι ὁλονυχτὶς συντρόφεψε τὸ βράδι,
Τραγούδησε ὁ καλόγιαινος κι ἀπάντησε ἡ γαλιάντρα
Καὶ οἱ ξωτικιὲς χορέψανε στὰ μουσκλομένα τἄντρα.
Ὅλα ἐδῶ πέρα δέθηκαν μὲ τὴν κλωστὴ τοῦ ὀνείρου
Κι ὁλόγυρα, σὰ στέφανο, τὸ γαλανὸ τοῦ ἀπείρου !
Αὖρες, γαλήνη, μυρωδιές, κρυφόλογα, μαγνάδια,
Φιλάκια, ψιθυρίσματα, χτύποι καρδιᾶς καὶ χάδια.....
— Καὶ σὺ ποιός εἶσαι ποὺ ἀκλουθᾶς ἀργὰ τὸ μονοπάτι
Μὲ τὰ μαλλιὰ ξεχτένιστα, μὲ καρφωμένο μάτι
Κι ἀγέλαστος (σὰ λειτουργὸς ποὺ σκύβει στὸ Βαγγέλιο)
Στῆς πλάσης τόλοπράσινο τὸ μέγα χαμογέλιο ;

Γενέβη· Μάης 1908.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΡΗ ΜΟΥ

Ἀγαπημένη μου,

Καὶ γελῶ καὶ κλαίω ἀκόμα μὲ τὸ τηλεγράφημά σου: «Σ' ἔκαμα γιαγιά. Ἡ κόρη μου καὶ γὼ σοῦ φιλοῦμε τὸ χέρι». Τί ὄμορφα καὶ τί ζωντανὰ ποὺ μοῦ τόπες ! Νὰ μοῦ ζήσει κ' ἡ μάννα κ' ἡ κόρη. Νὰ μοῦ ζήσετε, ἀγαπίτσες μου. Νὰ σᾶς χαρῶ καὶ τὶς δυό σας καὶ νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μοῦ ζήσετε καὶ νὰ μοῦ κλείσετε μιὰ μέρα κ' οἱ δυὸ τὰ ματάκια μου.

Ἄσε με τώρα, χρυσή μου, νὰ φλυαρήσω καὶ γὼ λιγάκι...σὰ γιαγιά. Μικροπαντρεμένη καὶ μικρομάννα καὶ σύ, σὰν τὴ μαννούλα σου. Τὰ πάτησες δὲν τὰ πάτησες ἀκόμα τὰ δεκαεννιὰ (νὰ σὲ χαρῶ, οὔτε μήνα δὲ σοῦ κρύβω !) καὶ νά σου μαννούλα καὶ σὺ μὲ μιὰ κουκλίτσα ὄμορφη, φυσικὰ σὰν καὶ σένα, στὴν ἀγκαλιά. Καὶ γὼ τρέχω στὸν καθρέφτη μου καὶ καμαρώνω τώρα γιὰ τὶς ἀσημένιες τρίχες ποὺ σπαρθήκανε πλέριες πάνου στὰ κατάμαυρα μαλλιά μου (ἄχ, τί φούρκα ποὺ τὶς εἶχα ἴσαμε χτὲς αὐτὲς τὶς ἀδιάντροπες τρίχες !) καὶ λογαριάζω ὕστερα νὰ βγῶ στὰ μαγαζιὰ νἀγοράσω καὶ γυαλιά.

Γιαγιὰ χωρὶς ἄσπρα μαλλιὰ καὶ χωρὶς γυαλάκια δὲν ταιριάζει. Καὶ γὼ θέλω νὰ φαίνουμαι καὶ νἆμαι σωστὴ γιαγιά. Ψέματα ; Σὰ γιαγιὰ λοιπὸν ἀρχινάω ἀπὸ τώρα τὶς συμβουλές μου. Γεροντίστικο ψεγάδι κι αὐτὸ καὶ συχώρεσέ μου το. Μὴ μοῦ γελάσεις ποὺ σοῦ μιλάω γιὰ γερατιά. Ἄσπρα μαλλιὰ καὶ γυαλάκια, εἶπαμε. Στὰ ὕστερα, φταῖς καὶ σὺ ποὺ μ' ἔκαμες τόσο νωρὶς γιαγιὰ —καὶ μιὰ γιαγιὰ δὲν μπορεῖ νὰ ποζκίρνει ποτὲ γιὰ νέα.

Τί λέγαμε λοιπόν ; Ἄ, ναί ! Γιὰ συμβουλὲς μιλούσαμε. Καὶ ἡ πρώτη συμβουλή μου εἶναι νὰ κάνεις ἄνθρωπο αὐτὴ τὴν κουκλίτσα ποὺ κρατεῖς τώρα στὴν ἀγκαλιά σου. «Μὰ τί ; θὰ μοῦ πεῖς. Ἄνθρωπος δὲν εἶναι ;» Ὄχι ἀκόμα. Γιὰ τὴν ὥρα εἶναι ἕνα τίποτα, εἶναι ἕνα λουλουδάκι ποὺ σοῦ μπιστεύθηκε ἡ Φύση στὰ χέρια σου, φορτώνοντάς σε μιὰ μεγάλη εὐθύνη. «Αὐτὸ τὸ λουλουδάκι, σοῦ εἶπε, σοῦ τὸ δίνω ὄχι μοναχὰ γιὰ νὰν τὸ μυρίσεις καὶ νὰν τὸ χαρεῖς, μὰ γιὰ νὰ μοῦ τὸ περιποιηθεῖς, νὰ μοῦ τὸ προσέξεις καὶ νὰ βάλεις τὰ δυνατά σου νὰ θαματουργήσεις καὶ σύ. Τὸ λουλούδι νὰ μοῦ τὸ κάνεις ἄνθρωπο».

Θάμα, βλέπεις, σοῦ ζητάει ἡ Φύση, μὰ μὴ τρομάζεις. Ὅσο κι ἂν εἶναι θάμα, θὰ μοῦ τὸ καταφέρεις, γιατὶ ἡ μάννα στάλληθινὰ θαματουργεῖ καὶ τὸ μαγικὸ ραβδὶ ποὺ κρατάει στὰ χέρια της καὶ καταφέρνει τέτια μεγάλα θάματα, λέγεται Ἀνατροφή.

— Ἀπὸ τώρα ; Σὲ καλό σου ! Ἀκόμα δὲν τὴν καλοφασκιώσαμε τὴν ἀγγονούλα σου καὶ λόγου σου ἀρχινᾶς τὸν ξέψαλμο τῆς ἀνατροφῆς ;

Αὐτὰ δὲ λές, πονηρή ; Καὶ δὲ χαμογελᾶς; Θαρρῶ πὼς σὲ βλέπω, μὰ δὲ χαμογελῶ. Σοβαρεύουμαι καὶ μὴ μοῦ ξαφνιάζεσαι. Ξέρε το, ἡ δουλιὰ τῆς μάννας ἀρχινάει ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ πέσει τὸ παιδὶ ἀπὸ πάνου της, κι ὅπως τοῦ δίνει τὸ γάλα της γιὰ νὰν τοῦ θρέψει τὸ κορμί, ἔτσι πρέπει νὰ συλλογιστεῖ, τὴν ἴδια ὥρα, καὶ πῶς νὰν τοῦ θρέψει τὴν ψυχή. Δουλιὰ τῆς μάννας εἶναι κι αὐτή. Καὶ ἡ πρώτη σταλαματιὰ γάλα ποὺ θὰ πέσει στὸ στοματάκι του πρέπει νὰ συντροφεύεται κι ἀπὸ τὴν πρώτη σκέψη ποὺ θὰ πέσει στὴν ψυχή του. Νά καὶ τὸ παράδειγμα : Ἡ κοροῦλα σου πρέπει νὰ τρώει γάλα κάθε δυὸ ὧρες, ἂς ποῦμε. Ἂς ποῦμε ἀκόμα, πῶς αὐτὴ θἄναι λαίμαργη καὶ θὰ σοῦ ζητάει μὲ κλάματα κάθε μισὴ ὥρα γάλα. Ἂν τὴ λυπηθεῖς καὶ τῆς δώσεις, θὰν τὴ συνειθίσεις ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ νἆναι ἀπαιτητικιά, πεισματάρα κ' ἔτσι τῆς φυτεύεις νωρὶς νωρίς, μὲ τὴν πρώτη γουλιὰ γάλα, νὰ ποῦμε, καὶ τὸ πρῶτο ψεγάδι στὴν ψυχή της.

Ἀγκαλὰ ἔχουμε καιρὸ νὰν τὰ ποῦμε ὅλ' αὐτά.

Σταχτοπούτα, γιατ' εἶναι σταχτὶ τὸ χρῶμά του... ἔπειτα ὅλο στὸ σπίτ' θέλ' νἄναι, νοικοκυρούλα σωστή....

Καὶ ἡ Μαριὼ χάϊδευε τὴν κοτούλα καὶ τὶς ἔρριχνε κάτι πονετικὲς ματιές, ποὺ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὴ ζηλέψῃ !

— Τἄπες, μωρή ; Θὰν τὰ πῶ καὶ γὼ τώρα τοῦ κὺρ Θόδωρου, νὰν τἀκούσ' κι ἀπ' τὴν ἄλλ' τὴ μεριά....

— Ἔχω κι ἄλλα, μάννα ! Τὸ κλωσσάκι μ'....

— Μωρ' κλωσσάκι τ' λὲς ἀκόμα τὴν παλιόκοτα ; μωρ' εἶναι πιὸ γριὰ πὸ μένα, πανάθεμά τη !

— Εἶναι τώρα πέντε χρονῶ....ἂς γενῇ ὅσο θέλ' δὲν τὴ σφάζω, μάννα, δὲν τὴ σφάζω ! Κομμάτια γίνουμε μὰ δὲν τὴ σφάζω !

Τὰ μάτια τῆς Μαριῶς πλημμυρίσανε πάλε δάκρυα. Κάθησε κεῖ σ' ἕνα σκαμνὶ κι ἄρησε χάμω τὴν κοτούλα, ποὺ τριγύρισε κεῖ λίγο μ' ἕν' ἀργὸ ἀργὸ πάτημα, σὰ νἄνοιωθε πὼς εἴτανε χαϊδεμένη, κ' ὕστερα ζύγωσε πάλε τὴν κυρά της, στάθηκε μπρός της, τὴν κοίταξε κ' ἔκατσε κοντὰ στὰ φουστάνια της. Ἡ Μαριὼ τὴ χάϊδεψε κι αὐτὴ ἄρχισε πάλε τὰ χαδιάρικα : κὼ κὼ κώ !

— Τόσα χρόνια κεῖ π' τὴν ἔβαλα γὼ νὰ κοιμηθῇ, κεῖ πάει καὶ κουρνιάζει, δὲν ἄλλαξε ποτέ της τόπο ! Τὴ φωνάζω κι ὅπου κι ἂν εἶνκι σκοτώνεται νἄρθῃ, σὰ νὰ φοβᾶτ' ἡ ἔρμη μὴν ἀργήσ' ! Πέφτω ἄρρωστη καὶ δὲν ξεκολλάει πὸ τὰ πόδια μ', λὲς καὶ νοιώθ' τὸ πλί μ' τί μ' γίνεται !....Ὑστερις ἀπ' αὐτὰ μ' τὴν πιάν' σήμερις ἡ μάννα μ' νὰν τὴ σφάξ'!.. ἄμ δέ !

Κ' ἡ Μαριὼ χτύπησε μὲ πίκα τόνα χέρι στ' ἄλλο !

— Ἄ κυρὰ Στάθαινα, εἶπ' ὁ Θόδωρος, τὸ κορίτσι ἔχει δίκιο ! Τέτοιο πουλί, ποὺ ξέρει γράμματα, τὸ σφάζουνε ; εἶναι κρίμα κι ἀπὸ τὸ θεό !

— Τάχατες πρῶτα ποῦτανε νιὰ καὶ γεννοῦσε κάθε μέρα εἴτανε καλή, τώρα ποὺ γέρασε πιὰ καὶ δὲ γεννάει μᾶς ξύνισε !

— Μωρὴ πότε γεννοῦσε κάθε μέρα ἡ κουτσάβλα σου ;

Νὰ μὲ συχωρνᾶς ! Δὲν εἶναι πιὰ καθόλου κουτσάβλα !

Τῆς ἔδινες, τῆς ἔδινες κριθάρ' ποὺ πάχυνε κ' ἔγινε σὰ βουτσί, κρέμασ' τὸ προγούλι της τὰν τοῦ γάλου, ποῦ μποροῦσε, μωρή, νὰ γεννήσ' κάθε μέρα ; Στὴ χάσ' καὶ στὴ γέμιση τοῦ φεγγαριοῦ... καὶ κάτι αὐγούλια, περδικαύγουλα !

— Ἄα ! Παναΐτσα μ' ἀδικία !...

— Τσιμουδιά ! Θὰν τὰ πῶ καὶ γὼ τώρα ! Ἕνα πουλὶ ξετσίπωτο, πανάθεμά το, ποὺ δὲν ἔχει ταίρι! Βρὲ ξύ, βρὲ ξύ ! Αὐτό, μωρέ γιὲ μ' τίποτις, μέσ' στὸ σπίτ' ὁλοένα ! Πές μου γιά, πέντε χρόνια τώρα, ἔμεινε κρεββάτ' τραπέζ' σκαμνὶ ἀκουτσούλιστο ; Οὔτε γύφτ' νἄμεστα ! Αὐγὰ τίποτις, κουτσουλιὲς ὅσες θές ! Κι ὅλα τοῦτα γιατί, γλέπεις εἴταν' ἡ κυρὰ *Σταχτοπούτα*, ἡ ψυχοκόρ' τῆς δυχατέρας μας !

— Ἕνα πρᾶμα εἶχα καὶ γώ....

— Μωρή, ἄσε με νὰ μιλήσω, λέω! Μ' ὅλες τὶς κουτσουλιὲς θὰ σ' τὴν ἄφινα νὰν τὴ χαρῇς τούμπανο, ἃ δὲν ἔκανε γρουσουζές... Ξέρε' κὺρ Θοδωράκη μ' ἄρχισ' ἡ πανούκλα νὰ κἀν' σὰν κόκκορας, νὰ πδάῃ πάν' στὶς κότες καὶ νὰ λαλάῃ σὰν πετεινός !

— Μωρ' ἀλήθεια, Μαριώ ;

— Καλὲ μ' τὴν τσιμποῦνε, κὺρ Θόδωρε, οἱ ἄλλες κότες κι αὐτὲς ἀκόμα τῆς θὲν τὸ κακό της, σὰ νὰ ζουλεύουνε ! Τί νὰ κάνῃ κι αὐτὴ ἡ φτωχιά, μαύρισε τὸ μάτι της καὶ πέφτ' πάνω τους καὶ τὶς τσιμπάει....

— Μωρὴ δὲ λάλησε καὶ ψὲς καὶ σήμερις, νὰ τώρα γιά, σὰν πετεινάρ' ; ψέματα σ' λέω ;

— Κι ὁ κόκκορας δὲν κακαρίζει καμιὰ βολὰ

Γιὰ τὴν ὥρα ἔχεις ἀνάγκη ἀπὸ ἡσυχία καὶ δὲν ἀξίζει νὰ σὲ πολυκουράζω μὲ τὶς κουβέντες μου.

Φίλησέ μου τὴν ἀγγονούλα μου γλυκὰ γλυκὰ κι ἅμα μοῦ δυναμώτει λίγο, γράψε μου. Ὁ κὺρ Ντκος ἂς ἀφίσει τὴν τεμπελιά του καταμέρος κι ἂς μοῦ γράφει συχνότερα, τουλάχιστο τώρα ποὺ δὲν μπορεῖς ἐσύ.

Σᾶς γλυκοφιλῶ καὶ τοὺς τρεῖς

Ἡ μαννούλα σου

ΕΓΕΙΡΙΑ

ΒΡΗΚΕΣ!....

Ἄλλον ἄφησες γιὰ μένα
Μαριγοῦλα ντροπαλή·
Σ' εἶχε κακομαθημένα,
Σκλάβος σου καὶ πιὸ πολύ.

Τώρα θὲς νὰ κατεβάβω
Πῶς δική μου Μαριγὼ
Ξέρει ἀπὸ ἄντρες. Μωρὲ μπράβο!
Ἄμ' ἄλληνε ἄφησε κ' ἐγώ!

ΒΑΣΗ – ΛΑΚΗΣ

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοι καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζιτικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὡρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκεῖς.

Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσει τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπέζης.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1	1)2	τοῖς	ο)ο	κατ'	ἔτος	διὰ καταθέσεις 6 μην.	
2		»	»	»	»	»	» 1 ἐτ.
2	1)2	»	»	»	»	»	» 2 ἐτ.
3		»	»	»	«	»	» 4 ἐτ.
4		»	»	»	»	»	» 5 ἐτ.

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

"Ο ΝΟΥΜΑΣ"

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα δρ. 8.— Γιὰ τὶς Ἐπαρχίες δρ. 7
Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. χρ. 10.

Γιὰ τὶς ἐπαρχίες δεχόμαστε καὶ τρίμηνες (2 δρ. τὴν τριμηνία) συντρομές.

Κανένας δὲ γράφεται συντρομητὴς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συντρομή του.

10 λεφτὰ τὸ φύλλο λεφτὰ 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κιόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια, Εθν. Τράπεζα Ὑπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλή, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδερόδρομου (Ὁμόνοια), στὰ βιβλιοπωλεῖα «Ἑστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέτου (ἀντίκρυ στὴ Βουλή).

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Ἡ Κρήτη — Σκουριασμένα ὅπλα — Κάπιο τραγούδι λησμονημένο— Ἐπιμελητεία — Οἱ χωριάτες—Μ' ἕνα ἄλλο ταξιδάκι...

Η ΚΡΗΤΗ κῆρυξε τὴν ἕνωσή της μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ὅσο κι ἂν ἀναγαλλιάζει ἡ ψυχὴ κάθε Ρωμιοῦ κι ὅσο κι ἂν λαχταράει νὰ δεῖ τούτη τὴ φορὰ ἐπιτέλους σαρκωμένο τὸ Κρητικὸ ὄνειρο, στηλώνεται μπροστά μας κάπιο σκιάχτρο ποὺ τὸ λένε Διπλωματία καὶ ρήχνει κάδους νερὸ στὸ κρασὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ.

Γιατὶ πρέπει νὰ συμφέρει καὶ στὴν Εὐρωπαϊκὴ διπλωματία αὐτὴ ἡ ἕνωση, κι ὁ καιρὸς θὰν τὸ δείξει ἂν συμφέρει κι ἂν θὰ γίνει. Ἂν σὲ τέτιες περίστασες λογαριαζότανε μοναχὰ ἡ παλικαριὰ καὶ ἡ ἄσβεστη λαχτάρα ἑνὸς λαοῦ γιὰ τὴν ἐθνική του ἀποκατάσταση, ἡ Κρήτη θἄπρεπε νἆναι ἀπὸ χρόνια ἑνωμένη μὲ τὴν Ἑλλάδα, γιατὶ ἡ ἐθνικὴ ἰδέα ἔχει θεριέψει πιὰ μέσα στὴ λιονταρίσια ψυχὴ τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, ποτισμένη μὲ ποταμοὺς αἷμα, καὶ κι νώντας τὸ θαμασμὸ καὶ τὴ συγκίνηση. Μόνο ἡ Διπλωματία δὲ συγκινήθηκε ἀκόμα, γιατὶ ἡ Διπλωματία δὲν ἔχει ψυχή· ἔχει συμφέροντα. Κι ὁ Θεὸς νὰ δώσει τούτη τὴ φορὰ τὰ συμφέροντά της νὰ ταιριάζουνε μὲ τοὺς πόθους ὁλωνῶνε μας καὶ ἡ ἡρωϊκιὰ Κρήτη νὰ κερδίσει τὸ βραβεῖο τῆς ἀσύγκριτης παλικαριᾶς της.

Παίρνοντας τὴν Κρήτη ἡ Ἑλλάδα δὲ μεγαλώνει μοναχὰ τὴν περιοχή της καὶ τὸν πληθυσμό της· παίρνει καὶ κάτι ἄλλο, σπουδαιότερο, καινούριο αἷμα, καινούρια δύναμη—αἷμα ἁγνὸ καὶ δύναμη λεβέντικη, ποὺ ἂν τὸ καταφέρει καὶ τὰ μεταχειρισεεῖ καλὰ θὰ δεῖ καὶ τὸ δικό της αἷμα νὰ γερεύει καὶ τὴ δύναμη νὰ ξανανιώνει, κ' ἔτσι θὰ μπορέσει κι αὐτὴ μιὰ μέρα νὰ γιορτάσει τὸν ἀληθινό της ξαναγεννημό.

*

ΑΓΑΠΗΤΟΙ κύριοι, καλὰ θὰ κάνετε νὰ πάψετε νὰ βρίζετε τοὺς Βουλγάρους στὶς ἐφημερίδες σας. Δὲν ταιριάζει, καὶ μάλιστα τώρα ποὺ οἱ Βούλγαροι τὰ μπλέξανε μὲ τοὺς Τούρκους, νὰ παρουσιαζόμαστε ἡ ἀφεντιά μας καὶ νὰ βρίζουμε, ἐπειδὴ τάχα οἱ Τοῦρκοι εἶναι φίλοι μας καὶ οἱ Βούλγαροι ὀχτροί μας.

Τίποτ' ἄλλο ἔχετε νὰ κάμετε; Κάντε το. Τίποτ' ἄλλο ἔχετε νὰ δώσετε στοὺς φίλους μας; Δώστε το. Ὄχι ὅμως παπαρδέλες καὶ βρισιές. Γιατὶ θὰ γελοῦν καὶ οἱ Τοῦρκοι μαζί μας. Φανταστῆτε συμμαχία (γιατὶ κάτι τέτιο σκαρώσανε κιόλας οἱ πατριωτικὲς ἐφημερίδες μας) ποὺ ὁ ἕνας σύμμαχος νὰ παρατάζει στρατοὺς καὶ κανόνια κι ὁ ἄλλος σύμμαχος νὰ παρατάζει βρισιές. Μὰ τέτια συμμαχία δὲν τὴ χρειάζουνται οἱ Τοῦρκοι, ἀφοῦ κι αὐτοί, τζάνουμ, γλώσσα ἔχουν καὶ μποροῦνε νὰ βρίζουνε.

Κι ὅμως οἱ Τούρκικες ἐφημερίδες ἢ δὲ βρίζουν καθόλου τοὺς Βουλγάρους ἢ τοὺς βρίζουνε λιγώτερο ἀπὸ τὶς Ρωμαϊκες. Καὶ τοὺς Τούρκους τοὺς βρίζαμε στὰ 97 κι ὅμως οἱ βρισιές μας δὲν τοὺς ἐμποδίσανε νὰ μᾶς φέρουν κυνηγώντας ἴσαμε τὴ Λαμία. Μιὰ λοιπὸν καὶ τὰ τέτια ὅπλα μας σκουριάσανε, ἂς τἀφίσουμε στὶς ἀποθῆκες γι' ἄχρηστο ὑλικὸ πολέμου.

★

ΟΙ ΠΑΤΡΙΩΤΕΣ ἀπὸ τώρα ἀκονίζουνε..... τὴ γλώσσα τους γιὰ τὸν Τουρκοβουλγαρικὸ πόλεμο. Ἄ, μωρέ, καὶ τί ἔχει νὰ γίνει ἂν ἀρχινήσει αὐτὸς ὁ πόλεμος! Τὰ μαρμαρένια τραπέζια τοῦ Ζαχαράτου καρτεροῦνε τοὺς στρατηγοὺς ποὺ θὰ καταστρώνουν πάνου τους τὰ πολεμικά τους σχέδια καὶ οἱ δρόμοι τῆς Ἀθήνας ἀπὸ τώρα ἑτοιμάζουνται νὰ δεχτοῦνε τοὺς ζητωπόλεμους.

Ἔχουν ὅμως καὶ κάπια σοβαρὴ ἀντσυχία οἱ πατριῶτες. Πάλι βρεθήκαμε ἀπροετοίμαστοι γιὰ πόλεμο. Κ' ἔτσι τὸ παθαίνουμε πάντα.

Γι' αὐτὸ κ' ἐθνικό μας τραγούδι πρέπει καὶ μᾶς ἀξίζει νἆναι τὸ περίφημο στιχάκι ποὺ βγῆκε στὰ 78, στὴν ἐποχὴ τοῦ Ρουσοτούρκικου πόλεμου, καὶ τραγουδιόνταν στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας:

Στάσου, βρὲ Τοῦρκε, νὰ ἑτοιμαστοῦμε,
νὰ δεῖς οἱ Ἕλληνες πῶς πολεμοῦμε!

Στὰ 78 παρακαλιόσαμε, ἤ, σωστότερο, διατάζαμε τοὺς Τούρκους νὰ μᾶς περιμένουνε. Στὰ 908 διατάζουμε τοὺς Βουλγάρους. Μὰ δὲ θὰ βαρεθοῦν ἐπιτέλους ὅλοι αὐτοὶ νὰ μᾶς περιμένουνε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια;

★

σὰν τὴν κότα;

— Ἀλήθεια – εἶπ' ὁ Θόδωρος—κι ὁ κόκορας, κυρὰ Στάθαινα, κακαρίζει σὰν κότα, δὲν εἶναι τὸ λοιπὸ παράξενο νὰ λαλήσῃ κι αὐτὴ σὰν πετεινός! οὔ εἶν' αὐτές οἱ γρουσουζιές, δὲν τὸ νοιώθω!

— Μωρ' δὲν τ' ἀκούω γὼ αὐτὰ μόν' κάλλιο νὰ φάῃ τὸ κεφάλι της παρὰ νἄχου γὼ τρομάρες!

— Κοίταξε, καλά, μάννα, εἶπ' ἡ Μαριὼ κατακόκκινη ἀπ' τὴ φούρκα της, μὴ μ' πειράξῃς τὸ πλί, μὴν τύχῃ καὶ μ' πάθῃ τίποτις, γιατὶ θἀρρωστήσω! Νά, ξέρς το, θἀρρωστήσω νὰ πεθάνω!

— Δάγκωσ' τἀχείλι σ' ἀρὴ παλαβή!

Πάνω στὴν ὥρα βγῆκ' ὄξω κι ὁ Γιάννης μὲ τὴν πουκαμίσα του, νυσταγμένος ἀκόμα καὶ *μαχμουρλῆς*, ὅπως ἔλεγ' ὁ Κώστας. Τὄχαν αὐτὸ τὸ κακὸ κι ὁ Γιάννης κ' ἡ μάννα του μ' ὅλες τους τὶς εὐγένειες. Σὰν ξυπνούσανε ζαρώναν τὰ φρύδια τους καὶ κρεμνούσανε τὰ μοῦτρα, κ' ἔλεγε κανεὶς πὼς ὅλος ὁ κόσμος τοὺς χρωστάει! Ἔπρεπε νὰ πλυθοῦνε, νὰ πιοῦν τὸν καφέ τους, γιὰ νὰ ξεζαλιστοῦν καὶ νὰ κάνουνε κέφι, λὲς καὶ Τουρκοκρατούσανε!... Ἡ Μαριώ, μόλις τὸν εἶδε, ἔτρεξε κοντά του μὲ προθυμιὰ καὶ μαζὶ μ' αὐτὴ κ' ἡ κότα, σὰ νὰ προσμένανε κ' οἱ δυὸ τὴν προστασία του...

— Ξέρεις, κὺρ Γιάγκο; θέλ' ἡ μάννα μ' νὰ μοῦ σφάξῃ τὴν κότα, τὴ Σταχτοπούτα μου...

— Γι' αὐτὸ λοιπὸν ἔγεινε τόσο πατιρντί καὶ δὲ μᾶς ἀφήσατε νὰ συχάσουμε;

Ὁ κὺρ Γιάγκος ξεροτεντωνότανε καὶ χασμουριότανε, πρᾶμα ποὺ δὲν κολάκεψε καθόλου τὴ Μαριώ, ποὺ περίμενε νὰ βρῇ τὸ δίκιο της. Τὸν κοίταξε καλὰ καλὰ παραπονεμένη...

— Δὲ μὲ λυπᾶσαι, τὸ λοιπό, κὺρ Γιάγκο; Πιὸ καλὸς εἶν' ὁ κὺρ Θόδωρος!

— Ἄμ τί νὰ σὲ λυπηθῶ, βρὲ παιδί μου! Ὅλες τὶς κότες δὲν τὶς σφάζετε;

— Ναί! μὰ τέτοια κότα; εἶδες κι ἄλλη τέτοια;

— Χῦσέ μου, βρὲ Μαριώ, νὰ πλυθῶ κ' ὕστερα τὴ βρίσκουμε τὴν ἱστορία τῆς κότας.. Νὰ μοῦ κάνῃς κ' ἕνα καφὲ γιατί τὸ κεφάλι μου εἶναι καζάνι!

— Στάσ' νὰ σ' φέρω κρύο νερό....

— Περιμένω — τοὔπ' ὁ Θόδωρος κοροϊδευτικὰ — πότε θὰ μοῦ κάνῃς τὴν μεγάλη χάρη νὰ μὲ κοιτάξῃς!

— Ἐδῶ εἶσαν, Θοδωρε; Ἔχεις ὥρα;

— Φαίνεται, γυαλιὰ σοῦ χρειάζουνται..

— Εἶδα τὴν ἄμαξα καὶ δὲ θυμήθηκα τὸ γλέντι μας, τὸ πιστεύεις; τόσο ζαλισμένος εἶμαι!

— Ἄρχισα καὶ φοβᾶμαι πὼς ἄδικα ἔπιασα τάμαξι. Δὲν ξέρω τί ἀνθρῶποι εἴσαστε, ἄλλα λέτε τὸ βράδυ κι ἄλλα κάνετε τὸ πρωί...

— Στάσου, βρὲ ἀδερφέ! Ποιός σοῦπε πῶς δὲ θὰ πᾶμε;

— Ξέρω καὶ γώ! Δὲ σὲ βλέπω πολὺ πρόθυμο..

— Ἔλα, κὺρ Γιάγκο, νὰ νιφτῇς...

Ἡ Μαριὼ τοὔχυσε νερὸ μπόλικο στὸ κεφάλι, κατὰ τὴ συνήθια του, νὰ φύγουν οἱ καπνοί, τοὔδωσε τὴ μπόλια νὰ σφουγγιστῇ κ' ἔτρεξε νὰ ψήσῃ τὸν καφέ. Ὁ Γιάννης πῆγε καὶ χτενίστηκε, ντύθηκε κ' ἔκατσε μὲ τὸ Θόδωρο στὴν ἐλιὰ περιμένοντας τὸν καφέ. Ἡ μάννα του ξύπνησε κι αὐτὴ καὶ ντυνότανε μέσα...

— Ξέρεις, ὁ Κώστας εἶναι στοῦ γιατροῦ ἀπ' τὸ πρωί. Δὲν ἀνταμωθήκατε στὸ Λουτράκι;

— Δὲ βγῆκα τὸ πρωί· σηκώθηκα μὲ πονοκέφαλο κ' ἔμεινα στὴν κάμαρά μου νὰ συχάσω. Πῆρα φαινασετίνη καὶ σὰν εἴμουνε τἀπόγεμα καλύτερα ἔπιασα τάμαξι καὶ νἄμαι!

— Μπράβο, κὺρ Θόδωρε, μπράβο! φώναξ' ἡ μάννα τοῦ Γιάννη, βγαίνοντας μὲ κέφι, παράξενο πρᾶμα γιὰ κείνηνε ὕστερ' ἀπ' τὸν ὕπνο! — Ἐγγλέζος σωστὸς στὸ λόγο του! Εἶπε νὰ φέρῃ τάμαξι στὶς τέσσερεις, τὄφερε στὸ λεφτό, λὲς καὶ φοβήθηκε

ΑΠΟ τὰ τελευταῖα στρατιωτικὰ γυμνάσια ἀποδείχτηκε ὁλοφάνερα πὼς ἂν καμιὰ μέρα ὁ στρατός μας ἀναγκαστεῖ νὰ πολεμήσει, θἄχει νὰ κάνει μὲ δυὸ ὀχτροῦς: μὲ τοὺς Βουλγάρους, νὰ ποῦμε, καὶ μὲ τὴν ἐπιμελητεία του. Κι ὁ δεύτερος ὁ χτρὸς θἄναι τρομερώτερος ἀπὸ τὸν πρῶτο, ἀφοῦ σὲ γυμνάσια ποὺ γινήκανε δυὸ δρασκελιὲς τόπο ὄξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἄφισαν τοὺς ἔφεδρους νὰ λιμάξουν τὸ ψωμὶ καὶ νὰ μὴν ἔχουν ποῦ νὰ κοιμηθοῦνε τὴ νύχτα.

Δὲ λειποταχτοῦνε μερικοὶ ἀξιωματικοὶ μας τοῦ Οἰκονομικοῦ νὰ πάνε στὸ Βουλγαρικὸ στρατὸ καὶ νὰν τὰ καταφέρουνε νὰ καταταχτοῦνε σ' αὐτόνε, παίρνοντας ἀπάνου τους τὶς φροντίδες ποὺχουνε σήμερα στὸν Ἑλληνικὸ στρατό;

Μεγαλύτερη δούλεψη καὶ συντροφιὰ ἀπὸ αὐτήνε δὲν μποροῦμε νὰ προσφέρουμε γιὰ τὴν ὥρα στοὺς φίλους μας τοὺς Τούρκους.

★

ΠΙΟ δίκαια θὰ φερνόταν ὁ Διάδοχος ἄν, ἀντὶ νὰ κατηγορήσει γιὰ ἀφιλόξενους τοὺς Μενιδιάτες καὶ τοὺς ἄλλους χωριάτες τῆς Ἀττικῆς, χτυποῦσε κατακέφαλα μὲ ἔργα καὶ μὲ λόγια τὴν περίφημη αὐτὴ ἐπιμελητεία ποὺ ἀποδείχτηκε ἀμελέστατη.

Γιατί νὰν τὰ ζητάμε ὅλα ἀπὸ τοὺς χωριάτες, ποὺ τὸ κάτου κάτου τοὺς συνειθίσαμε νὰ θαρροῦνε γιὰ μεγάλο ὀχτρό τους τὸ Κράτος, ποὺ τοὺς ξαπολνάει καθεμερνὰ καταπάνου τους τοὺς χωροφύλακες, εἰσπράχτορες καὶ λοιποὺς κοτοφαγάδες του;

Οἱ ἔφεδροι ζητήσανε ἀπὸ τοὺς χωριάτες κονάκι. Μὰ μόνη τὴ λέξη νἀκούσει ὁ χωριάτης τὸν πιάνει σύγκρυο καὶ διπλαμπαρώνει τὴν πόρτα του.

Σοῦ λένε, ἔπρεπε οἱ Μενιδιάτες ἀπὸ πατριωτισμὸ κτλ. Μὰ ποῦ ἀλλοῦ τὴν εἴδανε τὴν πατρίδα παρὰ στὸ χωροφύλακα, στὸν εἰσπράχτορα καὶ στὸ Βουλευτή— σὲ τρία δηλ. κουμάσια ποὺ σὲ κάνουνε νὰ σιχαίνεσαι ἀκόμα καὶ τὴ λέξη *πατρίδα*;

★

ΕΔΡΑΣΕ τρομερὰ στὴν ἐκδρομὴ τῆς Πόλης ὁ κ. Παπαμιχαλόπουλος, καθὼς μαθαίνουμε μὲ χαρὰ καὶ τὸ γράφουμε μ' ἐθνικὴ περηφάνεια. Ἔβγαλε ἀμέτρητους λόγους, ἤπιε ἀμέτρητα σερμπέτια, κάπνισε ἀμέτρητα σιγαρέτα, ἔκαμε ἀμέτρητους τεμενάδες....καὶ ἡ Πόλη δική μας.

Καὶ πετώντας τὸ σκοῦφο μας στὸν ἀέρα, τραγουδαμε στὴν ὑγειά του μιὰ στροφὴ ἀπὸ κάποιο τραγουδάκι ποὺ τυπώθηκε τὴν περασμένη Τετράδη στὴν «Ἀκρόπολη».

Μ' ἕνα ἄλλο ταξιδάκι
θὲ νὰ πάρω καὶ τὴ Θράκη,
καὶ ἂν πάω στὴ Γαλλία,
πάει κ' ἡ Μικρὰ Ἀσία!

ΑΣ' ΤΑ ΤΩΡΑ!

1

Τί μ' ἐρωτᾶς τά βάσανα πὄχω περάσει,
Γιὰ σὰν γιατρὸς ποῦ τὴν ἐγχείρηση ἑτοιμάζει
Τὴν ἀντοχή μου τὸ ματάκι σου ἐξετάζει;
Βάρα γερά! Ὅ,τι σπάση μέσα μου θὰ σπάση.

2

Τί μ' ἐρωτᾶς τὰ βάσανα πὄχω περάσει,
Ἀφοῦ τὸ νέο τὸ βάσανο μ' ἀποτελειώνει;
Κέρνα στὴ μέθυση καρδιά μου νὰ ξεχάση
Κ' ἡ γλώσσα μου ἡ τραβλὴ ἂς μὴν πῇ ποτὲ πιά:
«σώνει!»

ΒΑΣΗ—ΛΑΚΗΣ

Η ΕΛΛΑΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΙΝΩΝΙΣΜΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ Εἰκοσιένα συντελεῖται ἀδιάκοπα, γοργὰ μάλιστα, ἡ ἑνοποίησις τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, ἡ ὁποία συγκύψασα ὑπὸ τὸν κάματον τῶν αἰώνων καὶ ἐξαγνισθεῖσα διὰ μακροχρόνιας δουλείας, διεκδικεῖ σήμερα πάλιν εἰς τὸν κόσμο τὴ θέση δρώσης κοινωνίας. Ἡ Ἱστορία, ὅσον ἀχανὴς καὶ ἂν εἶναι, δὲ μᾶς παρέχει δυστυχῶς — ἢ καὶ εὐτυχῶς — βάσεις ἐπαρκεῖς πρὸς συναγωγὴ νόμων ἀσφαλῶν τῆς γεννήσεως, τοῦ βίου καὶ τοῦ θανάτου τῶν λαῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μένει ἀκόμα ἄλυτο εἰς τὴν κοινωνιολογία τὸ ζήτημα ἂν ἡ κοινωνία ὑπόκειται, ὅπως καὶ τὰ μέλη της, εἰς τοὺς βιολογικοὺς νόμους τῆς γεννήσεως, τοῦ δι' ἐξελίξεως βίου, καὶ τοῦ θανάτου, ἢ ἂν ἰδιόρρυθμον ἀποτελεῖ ὀργανισμό (1). Ἐμεῖς παρατηροῦμε μόνον ὅτι τὴν ὕπαρξη τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ διακρίνει ἀπὸ τὴν ὕπαρξη τοῦ βιολογικοῦ κάποια συνεκτικὴ συνείδηση, ποὺ εἶναι καὶ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἠθίμου ἀπαραίτητο στήριγμα

Συγκεκριμένως ὅμως τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἡ ἐξέλιξις εἶναι σαφὴς καὶ εὐκολονόητος

Μετὰ τοὺς νικηφόρους ἀγῶνας κατὰ τῶν λαῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἡ Ἑλλὰς λαβαίνει μονοιᾶς πλήρη συνείδηση τῶν δυνάμεών της καὶ δημιουργεῖ μὲ θαυμαστὴ γοργότητα τὸν πολύμορφο ἐκεῖνο πολιτισμό, ποὺ ἀπαρτίζει τὴν πολυτιμώτερη τοῦ γένους μας παρακαταθήκη. Ἀλλὰ τὴν ἀκμὴ τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν παρακολουθοῦν πάντοτε ἡ πολυτέλεια καὶ ὁ ῥάθυμος βίος, ποὺ εἶνκι τῆς κοινωνικῆς ἀκολασίας καὶ διαφθορᾶς αἰτίαι. Καὶ ἔτσι βλέπουμε εἰς τὴν Ἑλλάδα τοῦ Ἀριστοτέλη φανερὰ συμπτώματα κοινωνικῆς καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐθνικῆς καταπτώσεως· «νόσον τῶν πόλεων ἐν τῷ πολιτεύεσθαι δωροδοκούντων καὶ διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασι.....καθ' ἡμέραν ῥαστώνην καὶ σχολήν..... πολλὴν καὶ ἄκαιρον ῥαθυμίαν.... ἐγωϊσμόν,.... ἀπώλειαν τῆς ἐλευθερίας παρὰ τοῖς πλήθεσιν» (2). Αὐτὴ ἡ χαλαρὰ κατάστασις ἐπέτρεψε στὸν Φίλιππο νὰ ἐγκαθιδρύσῃ στὴν Ἑλλάδα τὴ μακεδονικὴ ἡγεμονία κ' ἐπροκάλεσε κατόπι τὸν ρωμαϊκὸ ζυγό. Μὲ τὴ ρωμαϊκὴ κατάκτηση ἔγινε χωρὶς ἀμφιβολία μετάγγισις τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ προαγωγή του, ἂν καὶ πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα.

Σχεδὸν τετρακόσια χρόνια ἡ Ἑλλάς, ὡς δρῶσα κοινωνία, ζῆ βίον ἀφανοῦς ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας· ἀλλὰ μὲ τὸν καιρὸ κατακτᾶ τὸν κατακτητή, ἕως ὅτου τὸ 324 μ. Χ. κατακτᾶ καὶ τὸ θρόνο τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους Τὸ κράτος ὅμως αὐτὸ τοῦ Κωνσταντίνου δὲν εἶναι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀναγέννησις. Ἡ τέχνη, ἡ ποίησις, ἡ φιλοσοφία, ἡ ἀγάπη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας, ἡ βαθεὶὰ ἐπίδρασις τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐπὶ τῶν τυχῶν τῆς ἀνθρωπότητος, ὅλα αὐτὰ ἐσβύστηκαν μὲ τὴν ἥττα τῆς ἀχαϊκῆς ὁμοσπονδίας. Ὅπως ὀρθὰ λέγει ἕνας Κερκυραῖος σοφός, τὸ πρωτότυπο ἑλληνικὸ πνεῦμα εἶχε συναπεθάνει μὲ τὸν Θεόκριτο (3). Καὶ ἐνῷ ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ἔθυεν εἰς τὸν θεὸν τῆς Ἀνάγκης, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν λατρεύεται ὁ θεὸς τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης.

Ἀλλ' ἂν εἰς τὴν Κ)πολιν δὲν ἀνευρίσκουμε τὰς ἐνδόξους ἀναμνήσεις τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, χρωστοῦμε ὅμως εἰς αὐτὴν ἄλλη πολύτιμη κληρονομία, τὴν ἰδέα τῆς εὐρείας ἐθνικότητος, τῆς μεγάλης πατρίδος, ποὺ εἶναι γέννημα καὶ θρέμμα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Τὸ βυζαντικὸ κράτος, ποὺ ποτὲ δὲν ἔδειξε ἠθικὴν ὑπόσταση, σπαρασσόμενο ἀπὸ ἐσωτερικὲς διενέξεις, διαρκῶς διαιρούμενο καὶ πάλιν ἑνούμενο, ἔσυρε τέλος ἐναντίον του τὰς ἐπιθέσεις τῶν γειτόνων λαῶν. Ἔπειτ' ἀπὸ τὴν ἐφήμερη εὐημερία ποὺ τοῦ

1) Βλ. Schäffle, «Abriss der Soziologie», 1906, σελ. 10 κέξ.

2) Δημοσθένης «περὶ τοῦ στεφάνου» 45.

3 Ὁ Ἰάκωβος Πολυλᾶς, στὴ μελέτη του «Διονύσιος Σολωμός», III.

μὴ φύγουμε! Ἂν εἴσουνε σύ, Γιάννη μου, θἄλεγες στὶς τέσσερεις καὶ θὰ τὄφερνες στὶς ἑφτά...ψέματα;

— Θαρρῶ δὲ σσς τὄκανα πολλὲς φορές....

— Ὄχι παιδί μου!...Ποῦ καὶ ποῦ!

— Καθὼς βλέπω, κυρά μου, εἶπ' ὁ Θόδωρος, δὲ θὰ φύγουμε οὔτε στὶς πέντε κι ἄδικα τὄφερα τὰ μάξι στὶς τέσσερεις..

— Βρὲ παιδί μου, μπορούσαμε νὰ φύγουμε μὲ τέτοια ζέστη; ἄμ ἂν εἶναι νὰ κάνουμε διασκέδαση μὲ βαλάντωμα, δὲν κάθουμαι καλήτερα στὸ σπιτάκι μου;

— Ἔτσι χτὲς ἀποφασίσαμε, ἔτσι τὄκανα!

— Δὲ φταῖς ἐσύ, παιδί μου, οὔτε γώ! Καθαρὰ σᾶς τῶπα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ φύγουμε στὶς τέσσερεις! Τὸν πιάνουνε τὸ Γιάννη μου οἱ νευρικὲς φούριες καὶ λέει ὅ,τι θέλει...

— Σᾶς φέρνω ἕνα καφὲ θεριακλίτικο, τεφαρίκι πρᾶμα! εἶπ' ἡ Μαριὼ χαμογελασμένη, φέρνοντας τὸ δίσκο μὲ τοὺς καφέδες,

— Τί ἄκουα μέσα, Μαριώ μου; Θένε νὰ σοῦ σφάξουν τὴν κοτούλα σου;

— Εἶδες ἀδικία, κυρὰ Σεβαστή μ'; κι ὁ γιόκας ἀπὸ δῶ δὲ μ' τὴ λυπήθηκε, τὴν κακομοίρα, μόν' μὲ γελοῦσε!

— Δὲν εἶχα τότε κέφι, καϋμένη Μαριώ, νὰν τὴν κλάψω!... Γώρα ὅμως σπαθὶ καὶ μαχαῖρι γίνουμαι, νὰ μὴν πάθ' οὔτε τὄ φτερό της! Νά!

— Πὲς τῆς μάννας σου, κόρη μου, νἀρθῇ..

— Ξέρεις - εἶπ' ἡ κυρία Σεβαστὴ σὰν ἔφυγ' ἡ Μαριὼ θάμα εἶνκι ἡ καλοσύνη κ' ἡ φυσικιὰ εὐγένεια αὐτοῦ τοῦ κοριτσιοῦ. Ὅλοι τοῦτ' οἱ χωριάτες τὰ χτυπᾶνε τὰ ζᾶ τους καὶ τὰ κακομεταχειρίζονται· τὸ σφάξιμο δὲν τὄχουνε γιὰ τίποτες, ἔτσι, λένε, τὄδωσε ὁ Θεὸς νὰ σφάζουμε τὰ ζωντανὰ γιὰ νὰ ζοῦμε· ἡ κοπέλλ' αὐτὴ ξεχωρίζει μέσα σ' ὅλους, λὲς κ' εἶναι καμιὰ βασιλοπούλα τοῦ παραμυθιοῦ, ποὺ ξέπεσε νὰ γενῇ βοσκοπούλα! Τήνε βλέπεις καὶ στήνει καυγᾶ σὰ χτυπήσῃ κανένας τὸ σκυλί της ἢ τὸ γαΐδαρο· μεγάλη φασαρία γίνεται σὰ ζητήσουνε νὰ σφάξουν κότα καὶ βάνει ὅλα της τὰ δυνατὰ νὰ τὸ μποδίσῃ· σὰ δὲν τὸ κατορθώσῃ, φεύγει μακριὰ νὰ μὴ δῇ τίποτα! Δὲν εἶναι παράξενα τέτοια αἰστήματα γιὰ μιὰ χωρική;

Ὁ Γιάννης κοίταξε καλὰ καλὰ τὴ μάννα του, χαμογελασμένος, γεμάτος καμάρι, ποὺ παινέβανε τὴ φιλενάδα του, κι ὅσο τὸν ἔβλεπ' ὁ Θόδωρος θυμόταν τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ, ποὔκρινε πάντα ψυχρὰ τὰ πράματα: Πῶς δὲ φοβόταν κεῖν' ἡ μάννα, ξυπνὴ γυναῖκα καὶ φρόνιμη, νὰ μὴ βλάψουν τὸ παιδί της τέτοια παινέματα; Δὲν μποροῦσε, τάχα, νὰ σηκωθῇ μιὰ μέρα νὰν τῆς πῇ: «μάννα ξελογιάστηκα! Εἶτανε χωριάτισσα, μ' γλυκιὰ σὰν τὸ μέλι, καλὴ σὰν Παναγιά, βγενικιὰ σὰ βασιλοπούλα· μοναχή σου δὲν τὄλεγες, μανούλα μου; ἀπ' τὸ Θεὸ εἶτανε νὰ τὴν πῇς νύφη! Σὰ δὲν τὴν πάρω, πεθαίνω, μάννα μου!»... Κ' ἡ μάννα τότε θὰ φανῇ ξυπνὴ καὶ φρόνιμη...δὲ θὰ πῇ τὸ ναί, γιατὶ θὰ βλέπῃ τὴ βασιλοπούλα...κουκουβάγια!.. Ἀπ' τὶς σκέψες αὐτὲς τόνε ξέσπασ' ἡ φωνάρα τῆς Στάθαινας.

Ρεζίλ' θὰ γενοῦμε, μὲ τὸ βρωμοπούλι, πανάθεμα τὰ μυαλα σ' ναί!

Δὲ μοῦ λές, κυρὰ Στάθαινα, γιατὶ θὲς νὰ σφάξῃς τὴν κότα τῆς Μαριῶς;

— Γιατὶ ἔμ δὲ γεννάει, ἔμ γρουτούζα εἶναι! Πδάει, κερὰ Σεβαστὴ μ' τὶς κότες καὶ λαλάει σὰν πετεινάρ'!

— Γι' αὐτό; ἄμ εἶναι κρῖμα, καϋμένη, νὰ σφάξῃς τέτοια κότα, κρῖμα κι ἄδικο!

— Μπράβο, κυρὰ Σεβαστή μ', μπράβο! — φώναζ' ἡ Μαριώ, χτυπῶντας τὰ παλαμάκια...

— Γὼ νὰ σοῦ πῶ, κερὰ Στάθαινα, τί νὰ κάνῃς...νὰ σφάξῃς ὅλες τὶς ἄλλες κότες σου γιὰ νὰ

ἔφεραν οἱ θαρραλεοι ἀγῶνες τοῦ Ἡρακλείου κατὰ τῶν Περτῶν καὶ τῶν Ἀβάρων, τὸ βυζαντιακὸ κράτος, ἐξαντλημένο ἀπὸ τόσους πολέμους, ἄσπλαχνα φορολογούμενο, μὲ βιομηχανία καὶ ἐμπόριο καταστραμμένα, ἔζησε ἀκόμα ὀκτὼ αἰώνων ἄδοξον βίον, ποὺ ἡ ἱστορία κρίνει μὲ αὐστηρότητα.

Εἶναι γνωστὸ ποὺ πρώτη φορὰ ἡ τετάρτη σταυροφορία ἐπαραδρόμησε ἀπὸ τὸν θρησκευτικό της σκοπό, καὶ τοῦτο ἐξ αἰτίας τῆς Βενετίας, ποὺ ἀντὶ τῆς πληρωμῆς τῶν πλοίων ποὺ ἔδωκε στοὺς σταυροφόρους, ἐζήτησε ἀπ' αὐτοὺς νὰ κυριέψουν γιὰ λογαριασμό της τὴ Ζάρα, πόλη τῆς Δαλματίας ποὺ ἀνῆκε στὸν βασιλέα τῆς Οὐγγαρίας.

Ἀφοῦ ἁλώθηκε ἡ Ζάρα, οἱ Βενετοὶ ἔπεισαν τοὺς συμμάχους των σταυροφόρους πὼς τὰ κλειδιὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἦσαν στὸ Κάϊρο καὶ στὴν Κ)πολη. Πίσω ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀλήθεια ἐκρύβετο ἐννοεῖται ἡ ἐμπορικὴ κερδοσκοπία τῶν Βενετῶν, ποθούντων νὰ καταβάλουν τοὺς εἰς τὴν ἀνατολικὴ Μεσόγειον ἀντιπάλους των Ἕλληνες καὶ Μουσουλμάνους. Ἡ κατοχὴ τοῦ Κατρου θὰ ἐξησφάλιζε εἰς τοὺς ἐμπόρους τῆς Βενετίας τὸν δρόμο τῶν Ἰνδιῶν, καὶ τῆς Κων)πόλεως ἡ κατοχὴ θὰ τοὺς ἐξησφάλιζε τὸ ἐμπόριον τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀρχιπελάγους. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τὴν κερδοσκοπίαν αὐτὴν τῶν Βενετῶν ὑπεβοήθησαν οἱ ἐσωτερικὲς διενέξεις τῆς Κ)πόλεως, συνεπείᾳ τῶν ὁποίων ὁ νέος Ἕλληνας πρίγκηψ Ἀλέξης προσεφέρθη νὰ ὁδηγήσῃ τοὺς σταυροφόρους εἰς τὴν Κ)πολιν, ὑπὸ τὸν ὅρο νά ἐπαναφέρουν εἰς τὸν βυζαντιακὸν θρόνο τὸν ἐκθρονισθέντα πατέρα του.

Ὅλ' αὐτὰ τὰ γεγονότα μαρτυροῦν ὅτι μεταξὺ δύο ἀντιμαχομένων κόσμων, τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Κορανίου, ἡ Κ)πολις εὑρέθηκε ἐξαντλημένη, ἀληθινὸ ἐρείπιο, ὁλωσδιόλου ἀνίκανη ὄχι νὰ γίνῃ τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἀκρόπολις, καθὼς ἦτο φυσικὰ ἐνδεδειγμένη, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἀνεξαρτησία της νὰ περισώσῃ. Ἡ ἐπιχείρησις τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου ποὺ ἀπὸ τὴν Νικαία ὡρμήθηκε νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν Κ)πολιν, ὑπῆρξε τὸ κύκνειον ᾆσμα τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους, μὴ δυνηθέντος ἐν τῇ ἐξαντλήσει του ν' ἀναλάβῃ τὴν ἡγεσίαν τῆς χριστιανοσύνης κατὰ τοῦ Ἰσλάμ.

Ἡ ἀναρχικὴ παραλυσία τοῦ Βυζαντίου λοιπὸν ἐπροκάλεσε μοιραῖα τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς λατινικῆς αὐτοκρατορίας καὶ μετ' αὐτήν, ἐπίσης ἀνίσχυρη, τὴν Ἅλωση ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Κ' ἔτσι τὸ Βυζάντιο ἔκυψε ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἰδίων του ἁμαρτημάτων.

Εἶναι ἀδύνατο εἰς ὅποιον μὲ σκέψη ἐπισκοπεῖ τὴ ζωὴ τῆς ἱστορικῆς ἀνθρωπότητος νὰ παραγνωρίσῃ τὸν ἠθικὸ Νόμο ποὺ κυβερνᾶ τῆς Ἱστορίας τὸ βασίλειο. Γιὰ ὅποιον ἐρευνᾶ τὴν ἔννοια καὶ τὸ σκοπὸ τῆς ὑπάρξεως, ἡ Τουρκοκρατία ὑπῆρξε ὄχι μονάχα τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων λογικὴ ἀκολουθία, ἀλλὰ καὶ εὐεργετικὴ διὰ τὴν ὕπαρξη καὶ τὴ ζωὴ τοῦ γένους μας, διότι ὑπῆρξε τῶν προγονικῶν ἁμαρτημάτων ἀναγκαία ἐξάγνισις. Καὶ τῶν ἁμαρτημάτων τούτων τὸ βάρος δὲν φέρει βέβαια ἡ σημερινὴ Ἑλλάς, ποὺ ἀκόμη δὲν ἔχει ἀνεύρει ὁλόκαιρη ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς ἱστορίας. Ἀφοῦ διὰ τῆς δουλείας ἐξαναγύρισεν εἰς τὴ φύση ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχε τόσο ἀπομακρυθῆ, ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ ἐξαγνίσθηκε, ἀναγεννήθηκε, φυλάξασα ἀκέραια τὴν ἐθνική της συνείδηση, καὶ εἶναι κατὰ τὸν στίχο τοῦ Σολωμοῦ «ἀπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά», ὁ δὲ ποιητὴς τοῦ στίχου αὐτοῦ, ὅπως ὀρθὰ εἶπεν ὁ κ. Ι. Ψυχάρης «συνδέει εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα τὴν ἐπὶ αἰῶνες θραυσθεῖσαν ἄλυσσο τῆς μεγάλης γραμματολογίας» (4).

Τελευταίως ἐγράφηκε ἕνας ἰσχυρισμὸς ποὺ δὲν πέρασε ἀπαρατήρητος, ὅτι ἡ «Ἑλληνικὴ ἐπανάσταση ἂν καὶ ἔφερε συγκεχυμένον χαρακτῆρα» καὶ ἐκηρύχθη «ἐν ὀνόματι ἀρκετὰ ἀριστοκρατικῶν ἰδεῶν» ἐν τούτοις «*κατὰ βάθος ἦτο ἀστικὴ ἐπανάστασις*», ἡ ὁποία τότε μόνον μπόρεσε νὰ πραγματοποιηθῇ, ὅταν τὰ ἀστικὰ στοιχεῖα τοῦ ἔθνους ἔφθασαν σὲ μεγάλη οἰκονομικὴ ἀκμὴ καὶ εἶχαν ξυπνημένο πιὰ τὸ ἐθνικὸ αἴσθημα καὶ τὴν *ἰδέα τῆς πατρίδας*, ποὺ τὴν εἶχαν ρίξει στὴ μέση οἱ ἀστικαὶ ἐπαναστάσεις τῆς δυτικῆς Εὐρώπης» (1).

Εἰς τὸν ἰσχυρισμὸν αὐτὸν γίνεται περισσὴ κατάχρησις λέξεων, ἑπομένως καὶ ἐννοιῶν. *Ἀστικὴ* ἐπανάστασις, *ἀστικὰ* στοιχεῖα τοῦ ἔθνους, ἔχουν τὴ σημασία ποὺ δίνει στὴ λέξι Bourgeois ἡ σημερινὴ κοινωνιολογία, τὴ σημασία ποὺ δίνει π. χ. ὁ Werner Lombart (Sozialismus û soziale Bewegung, 1905, σελ. 2) : «die Bourgeoisie, das ist die Vertrèterin des kapitalistischen Wirtschaftssystems und der Gegenpol, die ctutithese der Bourgeoisie: das Brolestariat». Γι' αὐτὸ δὲν καταλαβαίνουμε τί γυρεύει ἡ λέξις *ἀστικὴ* ἐπανάστασις εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἑλληνικῆς νεκρανασταστάσεως. Εἶναι βέβαια ἀναχρονισμὸς νὰ τιτλοφορῇ κανεὶς ὁποιονδήποτε ἄνθρωπο τῆς ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἀστό. Ποιά θέλετε νὰ εἶναι ἡ *ἀστικὴ* ὑπόστασις ἀνθρώπων ποὺ ζοῦν ὑπὸ ζυγόν, καὶ μάλιστα τουρκικόν ; Νομίζουμε ὅτι τὰ κοινωνικὰ ζητήματα παύουν νὰ ὑπάρχουν ὅταν φθάσῃ κανεὶς τὰ ὅρια τῆς ἐθνικῆς ὀντότητος. Προσέτι μᾶς φαίνεται ἀπαράδεκτος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι τὴν ἑλληνικὴν *ἰδέα τῆς πατρίδας* εἶχαν «ρίξει στὴ μέση οἱ ἀστικὲς ἐπαναστάσεις τῆς δυτικῆς Εὐρώπης». Ἡ *ἰδέα τῆς πατρίδας*, ὁ ἑλληνικὸς δηλαδὴ ἐθνισμός, εἶναι βέβαια ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀνεξάρτητος ἀπὸ κάθε ξένην ἐπίδρασι, ἔχει τὶς ρίζες του εἰς τὴν ψυχὴ τοῦ Ἕλληνος, καὶ δὲν χρειάζεται «μεγάλη οἰκονομικὴ ἀκμὴ» γιὰ νὰ τὸν ξυπνήσῃ.

Ὁ ἀναχρονισμὸς αὐτὸς τῶν ἐννοιῶν ὡδήγησε τὸν κ. Σκληρὸν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ «σημερινὴ Ἑλλάδα, κατ' ἀντίθεση μὲ τὸ ἀριστοκρατικὸ Βυζάντιο, εἶναι ὁλωσδιόλου ἀστικὸ κράτος». Καὶ ἐπειδὴ ὁ κ. Σκληρὸς εἶναι πεπεισμένος κοινωνιστής, πιστεύει ὅτι ἡ «ἀστική» μας τάξις εἶναι, ὅπως ἴσως ἄλλοῦ, ἑτοιμογκρέμιστη. Βάσις τῆς πραγματείας του εἶναι ἡ «σαπίλα τοῦ ρωμαϊκοῦ» καὶ σκοπός του ἡ θεραπεία τῆς σαπίλας. Λυπούμεθα ποὺ οἱ κατηγορίες κατὰ τῆς «ἀστικῆς» μας τάξεως δὲν εἶναι συγκεκριμένες καὶ σαφεῖς. Οὔτε κατάχρήσεις καταγγέλλονται, οὔτε ἄδικες ἐκμεταλλεύσεις, οὔτε ἰδέες ὀπισθοδρομικές, ἀλλὰ καταγγέλλεται ὡς στασιμότης καὶ σαπίλα τῆς ἀστικῆς μας τάξεως τὸ ρουσφέτι, δηλαδὴ ἕνα σύμπτωμα πολιτικῆς ἀπαιδευσίας τοῦ λαοῦ.

Δὲν εἶν' ἐδῶ ἀκόμη ὁ τόπος νὰ ποῦμε γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα περισσότερα. Πρέπει ὅμως νὰ διαμαρτυρηθοῦμε κατὰ τῆς θεωρίας τῆς «σαπίλας», ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἔχει κάμει σχολή.

Ἡ σημερινὴ Ἑλλὰς εἶναι ἔθνος νεογέννητο, ποὺ κάθε μέρα ἀνδρώνεται στὸν πολιτικὸ καὶ κοινωνικό του βίον. Ἔθνος λοιπὸν μὲ σφρῖγος νεανικό, μὲ παρθένα τὴν ψυχή, καὶ ποὺ ἀκράτητα ὀργᾶ πρὸς τὴν πρόοδο τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύματος. Μ' ὅλα της τὰ σφάλματα, τὰ ὀλισθήματα καὶ πασπατεύματα, ἡ Ἑλλὰς βαίνει ἀσφαλῶς πρὸς μέλλον περίλαμπρον. Κάποια ἀταξία εἰς τὰ πράγματα τῆς Πολιτείας καὶ τὴν ζωὴ τῆς κοινωνίας εἶναι τακτικὸ χαρακτηριστικὸ τῶν κοινωνιῶν ἐν τῷ γίνεσθαι. Ἡ Εὐρώπη,

4) Revue bleu, 30 mars 1907.

1) *Γ. Σκληρός*, «Τὸ κοινωνικό μας ζήτημα», καὶ «*Νουμᾶς*» 291—13 τοῦ Ἀπρίλη 1908.

μὴν κάνῃ τῆς Μαριῶς σὰν πετεινάρ' !

— Μωρὲ γιά σ' κερὰ Σεβαστή μ', μωρὲ γιά σ'! Ἀμ δὲν τῆς βγαίνου τὰ μάτια ! Νά !...

Ἡ Στάθαινα ἄναψε καὶ κόρωσε ! Κόλλησε μιὰ μεγάλη μεγάλη μούντζα στὴν κόρη της καὶ τῆς γύρισε τὶς πλάτες, φεύγοντας, βέβαια, μὲ πολὺ κακὲς σκέψες γιὰ τὴν κότα !

— Πάω, εἶπ' ἡ Μαριώ, νὰ κλειδώσω τὴν κοτούλα μου στὸ κατωγάκι...

— Χά, χά ! Τέτοια κωμωδία τὴν περίμενες, σήμερα, Θόδωρε ;

— Ἀλήθεια, νόστιμες εἶναι κ' ἡ μάννα κ' ἡ κόρη σὰ μαλώνουνε !

— Ἀφῆστε τώρα τὴν ἱστορία τῆς κότας... Τί θὰ κάνουμε, Θόδωρε, θὰ πᾶμε στὴν Κόρινθο ;

— Μὰ γιατὶ τόφερα τάμάξι, κυρία μου ; Εἶναι τώρα πέντε καὶ δέκα· καιρὸς νὰ φύγουμε, γιατὶ δὲν πρέπει πάλε, θαρρῶ, νὰ πᾶμε νύχτα δὲ θὰ ἰδοῦμε τίποτα !

— Ἕνα περίπατο θὰ κάνουμε, δὲ θὰ πάρουμε φαγιὰ μαζί μας...βαριέμαι τὶς φασαρίες !.... Μιὰ στιγμὴ νὰ πάρω τὴν μπέρτα μου καὶ φεύγουμε..... Γιάννη, νὰ πάρῃς καὶ σὺ τὸ παλτό σου, τὸ βράδυ πέφτει ψύχρα...

Σὲ λίγο φεύγανε γιὰ τὸ Λουτράκι παίρνοντας μαζί τους καὶ τὴ Μαριώ, ποὺ ποτὲ δὲν ἔλειψ' ἀπὸ γλέντι, σὰν τὸ Μάρτη ἀπ' τὴ Σαρακοστή ! Σὰ φτάσανε στὰ *Κύματα* τοὺς στκμάτησ' ἡ ἀγριοφωνάρα τοῦ Κώστα, ποὔστησε κεῖ με τὸ γιατρὸ καρτέρι.

— Ἔ ! κλέφτες ! στὸν τόπο !...

— Μπᾶ σὲ καλό σου, παιδί μου ! Τί κατάσταση, καλέ, εἶν' αὐτή, πῶς φωνάζεις ἔτσι ; μοῦσπασες τὴ χολή μου ! — εἶπ' ἡ μάννα τοῦ Γιάννη, πάντα μυγάγγιχτη !

Ὁ γιατρὸς φρέσκος φρέσκος, ἕτοιμος γιὰ κανένα καυγαδάκι, ζύγωσε στὴν ἄμαξα κρατῶντας ψηλὰ κάτι ψάρια μιὰ πήχη κι ἀπάνω ! Γύρεψε ὁ δόλιος ὁ Κώστας νὰ τοῦ τὰ πάρῃ, μὰ κεῖνος μὲ θυμὸ τὸν ἔσπρωξε! Τί ἄνεμο γιὰ τόσο γέρο τὸν παίρνανε, τόσο πρᾶμα νὰ μὴν μπορῇ νὰ σηκώσῃ ;

— Καλῶς τὸ γιατρό μας !

— Ἔτσι, μωρὲ φεύγετε, μοναχοί σας, δὲν ἔχετε πιὰ τὴν ἀνάγκη μας ;

— Σπίτι σου πηγαίναμε νὰ σὲ πάρουμε...Καλὲ τί ψάρια εἶν' αὐτά ; κελεποῦρι σοῦ τύχανε ; πρώτη φορὰ ποῦ τὰ βλέπω στὴ ζωή μου !

— Στάσου, κερά μου, θὰ σοῦ πῶ.... ἔχουνε τὴν ἱστορία τους...Ἀμαξᾶ βάστα τα, καϋμένε, βάλτα κάτου κι ἄμα περάσουμ' ἀπ' τὸ σπίτι μου τὰ δίνουμε...Βόηθα,μωρὲ Γιάννη, νἀνεβῶ !...Ἴσια! Σπρῶχνε Κώστα τὰ πισινά μου...Ἴσια μωρέ !... Ἔ κακόμοιρα νιάτα !

Ὁ γιατρὸς κατώρθωσε νἀνεβῇ στὴν ἄμαξα, μὲ τόσες βοήθειες μπρὸς καὶ πίσω, κ' ἔκατσε δίπλα στὴν κυρία Σεβαστή, βαρυανασαίνοντας, σὰ νὰ βγῆκ' ἀπ' τὴν χειρότερη ἀγκάρια. Ἡ Μαριὼ πήδησ' ἀμέσως κάτω ἀλαφρὴ κι ἀνέβηκε δίπλα στὸν ἄμαξᾶ. Τὰ τρία πελλικάρια κάτσανε στὸ μπροστινὸ κάθισμα.

— Γιατί, μωρὴ Μαριώ, πῆγες αὐτοῦ ; Δὲ σ' ἀρέσει ἡ συντροφιά μας ; εἶπ' ὁ γιατρὸς σὰν ξεκίνησαν.

— Ἀμ ἦρθες τουλόου σου, δὲ χωρᾶμε τρεῖς !

— Χωρᾶμε, ζαβή ! Ἀπὸ δῶ, ἡ κυρὰ Σεβαστή, δὲν πιάνει τόπο.

— Δὲν ἔρχουμαι γὼ κοντα σ', σὰν τὴν ἄλλ' βολά !

— Καὶ γιατί ;

— Γιατί... νά ! τσιμπᾷς !

Ὅλοι σκάσανε στὰ γέλια καὶ πρῶτος ὁ γιατρός, ποὺ δὲν περίμενε νὰ τόνε μαντατέψῃ !

— Ἀλήθεια, Μαριώ μου, σὲ τσίμπησε τοῦτος ὁ

ἐπὶ τέσσερους ἤδη αἰῶνες δημιουργικῶς ἐργαζομένη, ἀρχίζει νὰ γεράζῃ· διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι τῶν κοινωνιῶν ἡ δύναμις ἔγκειται εἰς τὸ σφρῖγος τῶν παρθένων ψυχῶν, ποὺ ἔχουν βαθειὰν τὴν συνείδηση τῆς ἠθικῆς των εὐθύνης, καὶ ὅτι ἡ ὑλοφροσύνη εἶναι ἀρχὴ τοῦ θανάτου. Εἰς τὲς Εὐρωπαϊκὲς πόλεις γνώμονες τῶν πράξεων καὶ τῶν διανοημάτων τῶν περισσοτέρων ἀνθρώπων κατήντησε ἡ ζήτησις τοῦ χρήματος. Τοὺς δεσμοὺς καὶ τὴν σεμνότητα τῆς οἰκογενείας ἀντικαταστάινει ἡ ἀπολαυτικὴ πορνεία, τὴν δὲ βάση κάθε ὑγιοῦς κοινωνίας, τὴ θρησκεία, διαδέχεται μέρα μὲ μέρα μιὰ ἐπικίνδυνος φιλοσοφία, ποὺ χειραφετεῖ μὲν ἴσως τὸ πνεῦμα, χωρὶς ὅμως νὰ κάνῃ τὸν ἄνθρωπο κύριο τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἔχουμε τὴν πεποίθηση ποὺ ὅταν φθάσῃ ἡ μοιραία κρίσιμη στιγμή, θὰ καταρέψῃ ὁ κουρασμένος κόσμος τῆς Δύσεως, καὶ δὲν ἀμφιβάλλουμε ποὺ τότε τὸ μέλλον εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν Εὐρώπη θ' ἀνήκῃ στὴ ζωτικώτερη τῶν συγχρόνων φυλῶν, τὴν ἑλληνική.

★

Τοῦ ἑλληνικοῦ λοιπὸν ἔθνους ἡ ἐξέλιξις ἔγινε κανονικὰ καὶ κατὰ νόμο λογικώτατο.

Μὲ τὴν ρωμαϊκὴ κατάκτησιν ἡ Ἑλλάς, ἐξαντλημένη ἀπὸ τὰς ἐμφυλίους διενέξεις καὶ τὴν χαλάρωση τῶν κοινωνικῶν της στοιχείων, ἀφανίστηκε ὡς δρῶσα κοινωνία. Ἀλλ' ἡ ἑλληνικὴ παιδεία ἐκατάκτησε μὲ τὸν καιρὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ ἡ κατάκτησις αὐτὴ εἶναι τοῦ ἔργου τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος συνέχισις. Μὲ τὴν ρωμαϊκὴ κατάκτηση ἔγινε μετάγγισις πολιτισμοῦ, συνάμα δὲ καὶ εὕρυνσις τοῦ κύκλου τῶν πολιτισμένων λαῶν, φαινόμενο ποὺ παρατηροῦμε συνεχῶς διαβάζοντας τὴν ἱστορία. Ἡ ἑλληνικὴ παιδεία γαλουχεῖ τὴν διάνοια καὶ πραΰνει τὸ ἦθος τῶν Ρωμαίων, ἐνῷ ἡ χριστιανικὴ ἰδέα γεννᾶ τὸ ἰδεῶδες, τὴν συνείδηση εὐρυτέρας ἀνθρωπότητος, μεγαλητέρας πατρίδος. Τοῦ ἰδεώδους αὐτοῦ ἡ πραγμάτωσις, τῆς νέας αὐτῆς συνειδήσεως ἡ ἐνσάρκωσις ὑπῆρξε, κατὰ τὴν δική μας ἀντίληψη, ὁ λόγος ὑπάρξεως τοῦ βυζαντιακοῦ κράτους. Εἰς τοῦτον πρέπει νὰ προστεθοῦν καὶ οἱ ὑπηρεσίες ποὺ τὸ Βυζάντιο ἔκαμε στὴν ἀνθρωπότητα μὲ τὴν περίσωση καὶ διαφύλαξη τῶν ἔργων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ δρᾶσις τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς συνοψίζεται εἰς τὴν διπλῆ κληροδοσία πνευματικῶν δημιουργημάτων, καὶ κατόπι τῆς ἰδέας εὐρυτέρας ἐθνικότητος, ποὺ ἔχει ἤδη τὴν ἀρχή της σὲ μερικὰ τολμήματα τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων. Ἐκεῖνα ἐδημιούργησε μὲ τὲς ἴδιες της δυνάμεις, ἐνῷ αὐτὴν ἐπραγματοποίησε μὲ τὴν βοήθεια τῆς Ρώμης.

Ἡ δρᾶσις αὐτὴ φανερώνει τόση πολύμορφην ἐργασία, τόσην ἑπομένως χρήση δυνάμεων, ποὺ ἡ ἐξάντλησις τῆς φυλῆς φαίνεται φυσικώτατη, μάλιστα εἰς ἐποχὴ δουλείας, ὅπου ὁ κάτου λαὸς δὲν μποροῦτε ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ἐξαντλημένα κοινωνικὰ στοιχεῖα. Ἡ τουρκικὴ κατάκτησις ὑπῆρξε λογικὴ τῶν πραγμάτων ἀκολουθία. Μὲ αὐτὴν ἔγινε καὶ πάλιν μετάγγισις πολιτισμοῦ, καὶ μάλιστα τοῦ πολιτισμοῦ τῆς κλασικῆς Ἑλλάδος, τοῦ ὁποίου τὸ Βυζάντιο εἶχε τὴν παρακαταθήκη, χωρὶς ὅμως νὰ ἔχῃ καὶ τὴν δύναμη νὰ τὸν διατηρήσῃ. Ἡ μετάγγισις αὐτὴ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει μὲ τοὺς σταυροφόρους καὶ ἐτελείωσε μὲ τὴν μετανάστευση τῶν λογίων τοῦ Βυζαντίου, ποὺ πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀναζωπύρωση τῶν ἀρχαίων κλασικῶν σπουδῶν εἰς τοὺς λαοὺς τῆς Δύσεως. Μὴ λησμονοῦμε ὅμως ὅτι τὸ μεγαλοπρεπὲς ἐκεῖνο κίνημα τῆς Ἀναγεννήσεως ἐβοήθησε καὶ ἡ ἐφεύρεσις τῆς τυπογραφίας καὶ ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι πολὺ πρὶν τῆς Ἀλώσεως εἶχε γραφῆ ἡ «Θεία Κωμῳδία» καὶ ἀναπτυχθῆ ἡ σχολαστικὴ φιλοσοφία.

Ἡ Τουρκοκρατία, ὀδυνηρὰ βέβαια διὰ τὸν Ἑλληνισμό, δὲν ὑπῆρξε δυστύχημα οὔτε δι' αὐτὸν οὔτε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διότι ἐβάφτισε τὸ κουρασμένο ἔθνος εἰς τὴν κολυμπήθρα τῆς ζωῆς, ποὺ εἶναι καὶ μένει πάντοτε μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου ἡ ἀγνή, ἡ ἀμόλυντη φύσις. Τὸ νὰ θέλῃ τώρα κανεὶς νὰ χωρίζῃ τὸ ἀλυσσωμένο ἔθνος σὲ τάξεις κοινωνικὲς καὶ νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ Εἰκοσιένα «ἀστικὴν ἐπανάσταση», ὅπως τὸ κάνει ὁ κ. Γ. Σκληρός, εἶναι βέβαια ἀσυγχώρητο. Εἴπαμε καὶ παραπάνου ὅτι τὰ κοινωνικὰ ζητήματα παύουν ἐκεῖ ποὺ ἀρχίζουν τὰ ὅρια τῆς ἐθνικῆς ὀντότητος. Καὶ αὐτὸς ὁ Μάρξ λέγει στὴν ἀρχὴ τοῦ Manifest πὼς «ἡ ἱστορία κάθε μέχρι τοῦδε κοινωνίας εἶναι ἡ ἱστορία ἀγώνων μεταξὺ τῶν τάξεων». Δὲν λέγει ὅμως ἡ διακήρυξις *μόνον* τέτοιων ἀγώνων. Διότι βέβαια ὁ τριακονταετὴς πόλεμος, οἱ πόλεμοι τοῦ Ναπολέοντος, ὁ γαλλογερμανικὸς πόλεμος, καὶ ἄλλοι πολλοί, ὅπως καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις, εἶναι κάτι τι ἄλλο παρὰ ἀγῶνες κοινωνικῶν τάξεων.

Δειψία Α. ΠΟΥΛΗΜΕΝΟΣ

ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΔΙΗΓΗΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΡΡΩΣΤΟΥΣ

Ε.... Μ.. ., 35 ἐτῶν, παντρεμένη, ἀπὸ τὰ Κύθηρα· ἔχει μητρίτιδα.

«Εἴκοσι ἑνὸς ἐτῶν ἤμουνα ὅταν παντρεύτηκα κ' ἔμεινα φορτωμένη· ἐπειδὴ ὁ ἄντρας μου ὑπόφερνε ἀπὸ κάποιο ἐλαφρὸ πάθος μ' ἐκόλλησε κ' ἐμένα καὶ ὑπόφερα πολύ· στοὺς ἐννιὰ μῆνες ἀπόχτησα· ἀλλὰ μετὰ τὴ γέννα μου ἔμεινα 45 ἡμέρες στὸ κρεββάτι γιατὶ τὰ νερὰ δὲν ἔπεσαν οὔτε τὸ κατάπατο, καὶ μετὰ 45 ἡμέρες ἔπεσαν μὲ κομμάτια αἷμα σάπια ποὺ βρωμοῦσαν· τὸ παιδί μου ἔπαθε ἀπὸ τὰ μάτια του ἅμα τὸ γέννησα κ' ἔτρεχαν ἔμπυο· ἔπειτα μετὰ ἕνα ἔτος καὶ μετὰ ἐκαθάρισαν, ἀλλὰ ἔμειναν βλαμένα. Κ' ἐμένα μ' εἶχε πιάσει πόνος ἐδῶ στὸ λεπτό· καὶ μ' ἀρχίνεψε πιὰ ἀπὸ κεῖ σ' ὅλη μου τὴν κοιλιά· τότες μοῦ κάναν κλύσματα, μοῦ κάναν· κι ἀπάνω στὰ τρία κλύσματα μοῦ ἦρθε πολὺ αἷμα βρωμισμένο· μοῦ ἔπεφτε κομμάτια ἐξακολούθησε κάπου ἕνα χρόνο ἔτσι τὸ αἷμα· κ' ἔπαψε ὀκτὼ δέκα μέρες μόνο· ἀπάνω στὸ χρόνο ἔγινε ταχτικὴ ἡ περιοδό μου, ἀλλὰ πάντα ὑποφέρνω ἀπὸ πόνους μεγάλους ἢ στὴν ἀρχή της ἢ στὸ τέλος της· κ' ἐπειδὴ ὅλ' αὐτὰ μὲ κατάβαλλαν πολὺ ἦρθα νὰ κάνω ἀπόξεση».

Ἦρθε στὴν κλινική μας στὶς 15 Αὐγούστου, στὶς 16 τῆς ἔγινε ἄνοιγμα τοῦ στόματου τῆς μήτρας μὲ λαμιναρία, στὶς 17 τῆς ἔγινε ἀπόξεση, καὶ στὶς 22 ἔφυγε γιατρεμένη.

Αἴθουσα Παῦλος Αἰγινήτης

Μ... Κ..., 16 χρονῶν, ἀνύπαντρη, μαθήτρα, ἀπὸ τὴ Σαλονίκη· ἔχει φυματικὰ ἕλκη στὸ ἀριστερὸ καλάμι.

«Ἕνα σπυράκι μοῦ φάνηκε στὴν ἀρχή, στὸ γόνα ἀποκάτω· ἀλλά, ἐννοεῖται, δὲ φαινότανε σπουδαῖο· οὔτε κόκκινο ἦταν οὔτε τίποτε· ἔτσι σὰν ἕνας ὄγκος μικρός· μετά, ἐκεῖνο διαλύθη καὶ φάνηκε πιὸ κάτω, στὸ καλάμι ἀπὸ μέσα· ἔ! μετὰ ἄνοιξε κι ἀπὸ τότε τρέχει· πότε τρέχει αἷμα, πότε ἔτσι ἕνα ὡς εἶδος ὑγρὸ ἄσπρο, πότε ὕλη· πάντα ὄχι πολύ, λίγο πράμα· τώρα τελευταῖα, ἄρχισε νὰ μὲ πονάῃ λιγάκι, ὄχι πολὺ ὅμως, ἀφοῦ μπορῶ καὶ νὰ

γεροκολασμένος ; Καὶ πῶς δὲ μοῦ τὄπες, ἀνόητη ;

— Ἄμ τί νὰ σ' πῶ, κυρούλα μ' ! Βγαίν' τίποτις καλό; πάντα τέτοιος θἄναι, τὄχ' φυσικό !

— Καψερὴ τὶς δικές μου τὶς τσιμπιὲς μὴν τὶς φοβᾶσαι, γεροντίστικες τσιμπιές !.. Εἶμαι γέρος, μωρή, δὲν μπορῶ μὲ τὴν τσιμπιὰ νὰ βγάνω αἷμα ! Νά ! τούτους δῶ νὰ φοβᾶσαι, τοὺς ἀρκαντάσηδες .. Ὤχ καὶ νὰ πέσῃς, κακομοίρα, στὰ νύχια τους !

— Τὰ παιδιὰ εἶναι πιὸ φρόνιμα, δὲ μοιάζουνε κάμποσους γέρους...

— Ἄκου καμπανιές, γιατρέ, ἄκου τα !

— Στάσου, ἀμαξᾶ ! Νά τὸ σπίτι μου... Βρὲ Μαριώ, ξέχασε τώρα τὶς τσιμπιές, παιδί μου, καὶ πέταξε μιὰ στιγμὴ τὰ ψάρια στὴ σπιτονοικοκυρά μου, τὴν Κυρὰ Μοστροῦ. Πές της νὰ τὰ κάνῃ τηγανητά, μὲ σκορδαλιά !

Ἡ Μαριώ, ποὺ δὲ βαστοῦσε ποτὲς τῆς κάκια, πήδησε κάτου πρόθυμα, πῆρε τὰ ψάρια κ' ἔτρεξε νὰ βρῇ τὴν κερὰ Μόστροῦ, γιὰ τὶς παραγγελιὲς τοῦ νοικάτορά του· ἡ κυρία Σεβαστὴ βρῆκε καιρὸ νὰ τοῦ ριχτῇ τοῦ γιατροῦ γιὰ τὶς ἀταξίες του...

— Ἀντὶ νὰ δίνῃς τὸ καλὸ παράδειγμα στὰ παιδιά, δὲν πάει, γιατρέ μου, νἀρχίζῃς πρῶτος τέτοιες ἀνοστάδες, δὲ χωνεύεται ! Σ' ἀπορία βρίσκουμαι πῶς τὸ κάνεις !

Μὰ δὲν ντρέπεσαι, τώρα, χριστιανή μου ; χωράτεψα γὼ τοῦ κοριτσιοῦ καὶ τὄδεσες στὸ ψιλὸ μαντύλι ; Μπᾶ σὲ καλό σου !

— Ἔλα, ἔλα ! τὰ κάνεις αὐτά, γιατρέ μου, τὰ κάνεις !

— Ἔ, καλά ! Τὰ κάνω, τέλειωσε ! Ἔχει ἄλλο ; Ὤχ ἀδερφέ ! Μὲ πήρατε σήμερα μαζί σας γιὰ νὰ μὲ μάθετε θεογνωσία, βδομηντάρη ἄνθρωπο ;

Εἴπαμε δὰ νὰ μὴ θυμόνῃς !...

— Τὴ βρῆκα, κύρ γιατρέ, τὴ σπιτονοικοκυρά σ' καὶ θὰ σ' τὰ κάν' ὅπως θές τὰ ψάρια — εἶπ' ἡ Μαριὼ τρεχάτη καὶ ξανανέβηκε στὴν ἄμαξα, δίνοντας τέλος στὸ καυγαδάκι.

— Τράβα, λίγο γλήγορ' ἀμαξᾶ, γιατὶ θὰ νυχτωθοῦμε !

Κινήσανε γλήγορα Περάσανε τὴν πλατέα τοῦ Λουτρακιοῦ, μὲ τὰ καφενεδάκια της γεμάτα κόσμο, καὶ στρέψανε κατὰ τὸ μεγαλο ξενοδοχεῖο τῆς Παλμύρας, ποὺ καθόταν' ὁ Θόδωρος, γιὰ νὰ πάρουνε τὸ δρόμο τῆς Κόρινθος. Κεῖ ἀπ' ὄξω ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο, στὸν ἴσκιο του, στὴν ἀκροθαλασσιά, καθόντανε μερικὲς κυρίες πίνοντας τὸν καφέ τους· σὰν περνοῦσε δίπλα τους ἡ ἄμαξα, σηκώθηκε ἡ μιὰ μὲ φούρια καὶ φώναξε στὶς ἄλλες δαχτυλοδείχνοντας τὴ Μαριώ. — Νά ἡ ὄμορφη, ποὔλεγα, ἡ ὄμορφη ! — Τὸ κορίτσι γύρισε μιὰ καὶ τὴν κοίταξε παράξενα, σὰ νἀποροῦσε γιὰ τὴν ἐντύπωση ποὺ τοὺς ἔκανε, καὶ ροδοκοκκίνησε, πιὸ πολύ, θαρρῶ, ἀπὸ θυμὸ ἢ ντροπή του !

— Μπράβο, Μαριώ μου, μπράβο ! *Αὐτὸ εἶναι τῆς ἀρετῆς τὸ χρῶμα* ! — εἶπ' ὁ γιατρὸς χαμογελῶντας.

— Ποιᾶς ἀρετῆς, κύρ γιατρέ ;

— Δὲ μᾶς εἶπες, ἀλήθεια, τὴν ἱστορία τοῦ ψαριοῦ — τοῦπ' ὁ Γιάννης, ἀλλάζοντας κουβέντα.

— Ποῦ μ' ἄρησε, χριστιανέ μου, ἡ γκρίνια ; Γιὰ δὲ μιλεῖς, κερὰ Σεβαστή; μοῦ κρατεῖς ἀκόμα κάκια;

— Καλὲ κακιώνουμε μεῖς ποτὲ στ' ἀλήθεια ; Ἔλα, πὲς τὴν ἱστορία σου...

— Εἶπα καὶ γώ !... Τὸ λοιπὸν ἀγόρασα κεῖνα τὰ ψάρια τὰ παράξενα γιατὶ μοῦ θυμῆσαν τὰ παιδιακίσια μου χρόνια, εἶμαν' ἕξ, ἑφτὰ χρονῶ παιδὶ ποὺ τὰ πρωταγόρασα...

— Θὲς νὰ πῆς, δηλαδή, ποὺ τὰ πρωτόφαγες !

— Ὄχι ! ποὺ τὰ πρωταγόρασα !

— Μὰ ἑφτὰ χρονῶ παιδὶ ψώνιζες, ἀδερφέ ;

(ἀκολουθεῖ)

περπατῶ κιόλας καὶ νὰ τρέχω· γιατὶ δὲν εἶναι μέσα βαθιά, ἀπάν' ἀπάνω εἶναι, στὸ ἐπίδερμα».

Ἐδῶ καὶ τρία χρόνια τῆς φάνηκε ἕνα μικρὸ ἕλκος στὸ ἀριστερὸ καλάμι πού ζαπλωνόταν κάθε μέρα περισσότερο μ' ὅλη τὴ συστηματικὴ θεραπεία πού τοῦ κάναν στὴν Εὐαγγελισμὸ μ' ἀλλαγὲς κι ἀπόξεσες· στὶς 2)4)08 ἐκάναμε κ' ἐμεῖς ἀπόξεση στὶς ἑλκώδικες ἐπιφάνειες περιχάραξη κι ἀποκόψιμο. Ἡ ἑλκώδικη ἐπιφάνεια ἐμίκρυνε πολὺ ἀλλὰ ἐπέμενε κι ἀναγκαστήκαμε νὰ κόψουμε πάλι τὰ ἕλκη καὶ νὰ συρράψουμε τὰ χείλη τῶν δερματικῶν γκρημνῶν· στὶς 6)6)08 μετά, σὲ μιὰ μικρὴ ἑλκώδικη ἐπιφάνεια ἔγινε δερματοκέντρωμα κατὰ τὸν Tirsch, πού πάρθηκε ἀπὸ τὴν ἔξω ἐπιφάνεια τοῦ δέξιου μεριοῦ. Ἔφυγε καλλιτερεμένη.

Ρ..... Χ....., 62 χρονῶν, χήρα, ἀπὸ τὴ Ζάκυθο· ἔχει καρκίνο τοῦ ἀριστεροῦ μαστοῦ.

«4 ἔτη εἶναι ἀπού τὸ ἔχω· ἦρθ' ἕνα σούφρωμα ἔτσι στὸ βυζὶ καὶ κατόπι μπῆκε μέσα τὸ δέρμα· ἔπειτα παρουσιάστηκε κ' ἐκεῖ τὸ βογγιλάκι μέσα στὸ μαστό· ἕνας γιατρὸς μᾶς εἶπε πὼς εἶναι ἡ γραντολα τοῦ σρουγγαριοῦ καὶ τράβηξε τὸ νέβρο μέσα· οἱ ἄλλοι μᾶς εἴπανε πὼς εἶναι ἕνας σκληρὸς ὄγκος καὶ θέλει ἐγχείριση».

Ἦρθε στὴν κλινική μας στὶς 5)9)08 κ' ἐγχειρίστηκε ἀπὸ τὸν ἐπιμελητὴ κύριο Λιβαθινόπουλο στὶς 6 κατὰ τὴ μέθοδο τοῦ Halsted μὲ σκάψιμο τῆς μασκαλοκοιλότητας κι ἀφαίρεμα τῶν γαγγλίων· εἶναι στὴν ἀπογιατρειὰ καὶ σὲ δυὸ τρεῖς μέρες ἀκόμη θὰ φύγῃ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΣ. *Ψυχικό*=λέγοντας ἐννοοῦν μέρος ἀπὸ τὸ ἐπιγάστρι τὸ ὑποχόντρι καὶ τὴν πισινὴ νεφρικὴ μεριά.

κατάπατο=στὴν καθ. πλακοῦς, τὸ λένε καὶ ὕστερο (Θεσσαλ.) κι ἀδρέφι (Κεφαλ.) γιατὶ βγαίνει μετὰ τὸ γεννηταρούδι σὰ διδυμάφικο ἀδέρφι του

στό λεπτό=τὴ βουβωνικὴ μεριά, πού λένε καὶ φτινό, φτενάδι.

δερματοκέντρωμα=καθ. μεταμόσχευσις αὐτὸς ὁ ὅρος λέγεται στὴ γιατρικὴ γιὰ τὴν ἐγχείριση ὅπου πέρνεται μὲ ἰδιαίτερο τρόπο δέρμα ἀπὸ μιὰ μεριὰ καὶ φυτεύεται σ' ἄλλη μεριὰ πού χρειάζεται δέρμα.

γράντ λα=(καθ. γάγγλιο) τὸ λένε γκλάντολα (Ἰταλ.), τὸ λένε καὶ γουλὶ (γουλιὰ λένε καὶ τὰ ποταμοχάλικα κι ἄλλα μικρὰ στρόγγυλα, ἀπ' ὅπου καὶ τὸ κοκκινογούλι),

(Ἀπὸ τὴν κλινικὴ Φωκᾶ)

ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ἀπάνου στὸ γράμμα του πού δημοσιέψαμε στὸ περασμένο φύλλο, ὁ κ. Χρηστομάνος μᾶς γράφει—τὰκόλουθα: Ὁ τυπογράφος, φαίνεται, μὴ βγάζοντας τὸ γράψιμό μου, μοῦ ἄφισε κάτι λάθια· *εὐνοϊκώτερο* ἀντὶ φυσικώτερο, *παγαίνετε* ἀντὶ *πηγαίνετε* καὶ *διάβαξε* ἀντὶ διέταξε. Αὐτὸ θὰ πῇ νὰ μὴν εἶσαι σπιτικός καὶ νὰ μὴ σὲ γνωρίζῃ τὸ σκυλλὶ τῆς αὐλῆς».

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. *Βασῃ-Λάκη*. Στέλνε ὅ,τι θέλεις. — κ. *Υ*. Τὸ ἄρθρο τοῦ κ. Πουλημένου τὸ δημοσιεύουμε, βλέπεις, ἂν καὶ εἶναι γραμένο σὲ *μισοδημοτική*, κ' ἔτσι ἀποδείχνεται ἄλλη μιὰ φορὰ ἀκόμα πὼς ὁ «Νουμᾶς» μόνο γιὰ τὶς ἰδέες ἐνδιαφέρεται κι ὄχι γιὰ τὶς λέξεις. Φυσικά, νὰ εἴτανε γραμένο σὲ πιὸ στρωτὴ γλώσσα, περσότερο θὰ κέρδιζε καὶ περσότερο θὰ μᾶς εὐχαριστοῦσε.—κ. *Ἐγειρία*. Εὐχαριστοῦμε καὶ οἱ στῆλες τοῦ «Νουμᾶ» στὴ διάθεσή σας.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ
ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗΝ 31 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1908

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΝ

			31 Αὐγούστου 1908	31 Ἰουλίου 1908
Ταμεῖον	Εἰς μεταλλικὸν	Δρ.	3,240,878.05	2,962,237 49
	Εἰς Τραπεζικὰ γραμμάτια Ἰονικῆς Τραπέζης	»	468,845.—	259,260.—
	Εἰς κερματικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα	»	1,359,691.—	1,407,409.—
Ἐξωτερικοὶ λ)σμοί.	Ἀντίτιμον μεταλλικοῦ εἰς τὸ Ἐξωτερικὸν	»	42,307,616.98	42,496,508.10
	Προϊὸν ἐκδοθέντ. Ἐθν. Δαν. εἰς χρ. Ἑλλ. Σιδ. 4% τοῦ 1902	»	2,475,494.83	2,846,759.28
Δάνειον πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν ἐπὶ ἀναγ. κυκλοφ. Τραπ. Γραμμ.		»	62,778,575.42	62,778,575.42
» πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διδράχμων καὶ μονοδράχμων.		»	10,500,000.—	10,500,000.—
Ὁμολογίαι ἐθνικῶν δανείων	Εἰς χρυσὸν Δρ. 24,709,175.—			
	Εἰς Τραπ. Γραμμάτια » 34,065,026.75	»	58,774,201.75	59,013,875.—
Ἐντοκα γραμμάτια Ἑλλην. Δημοσίου εἰς τραπεζ. γρ/τια.		»	2,843,000.—	2,830,000.—
Προεξοφλήσεις		»	25,004,964.78	25,794,533.88
Καθυστερήσεις προεξοφλήσεων		»	2,906,388.01	2,839,910.01
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ἐνεχύρῳ χρηματογράφων.		»	17,679,612.22	17,938,791.89
Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ ἐμπορευμάτων		»	4,196,056.03	3,630,666 43
Δάνεια καὶ ἀνοικτοὶ λ)σμοὶ ἐπὶ ὑποθήκῃ		»	68,798,055.52	68,749,638.23
Δάνεια εἰς δήμους, λιμένας καὶ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα.		»	44,190,588.43	44,221,277.93
Χορηγήσεις εἰς γεωργοκτηματίας		»	14,991,954.10	15,764,038.95
Καθυστερήσεις χορηγήσεων εἰς γεωργοκτημ.		»	5,153,831.46	4.987,398.46
Μετοχαὶ εἰς ἐγχωρίους ἑταιρείας		»	4,807,948.20	4,752,348.20
Συμμετοχὴ εἰς Τράπεζαν Κρήτης		»	1,250,000.—	1.250,000.—
Ὁμολογίαι λαχ. δαν. Ἐθν. Τρ. τῆς Ἑλλάδος 2 1/2 % εἰς τρ. γρ.		»	786,700.—	786,700.—
Τοκομερίδια ἐν γένει		»	65.657.37	223.580.37
Καταστήματα Τραπέζης καὶ κτήματα ἐξ ἀναγκαστικῶν ἐκποιήσεων		»	8,829,512.09	8,902,194.46
Ἀπαιτήσεις ἐπισφαλεῖς		»	3,069,677.22	3,064,868.75
Ἔξοδα ἐγκαταστάσεως (ἰδίως δαπάνη κατασκευῆς Τραπεζ. Γραμματίων).		»	1,373,370.37	1,368,821.02
Διάφοροι λογαριασμοὶ		»	3,662,975.70	3,544,703.64
Λογαριασμοὶ τρίτων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ		»	1,203,897.69	3,300,904.—
Λ/σμὸς ἐξαγορᾶς συμμετοχῆς Κυβερνήσεως εἰς κέρδη Τραπεζ. Γραμματίων		»	1,218,560.—	1,218,560.—
Ἐξαγορὰ προνομίου Προνομ. Τραπέζης Ἠπειροθεσσαλίας		»	720,000.—	720.000.—
Προμήθεια τροπῆς λαχειοφόρου δανείου (εἰς Τραπεζικὰ Γραμμάτια)		»	150.000.—	150,000.—
Διάφορα		»	411,013.81	917,218.90
		Δραχ.	395,219,066 03	399,220,779.41

ΠΑΘΗΤΙΚΟΝ

Μετοχικὸν κεφάλαιον.		Δρ.	20,000,000.—	20,000,000 —
Ἀποθεματικὸν κεφάλαιον τακτικὸν καὶ ἔκτακτον		»	13,500,000.—	13,500,000.—
Τραπεζικὰ Γραμμάτια ἐν κυκλοφορίᾳ:		»		
α') διὰ λογαριασμὸν τῆς Κυβερνήσεως.	Δρ. 62,778,575,42			
β') » » τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης.	» 58,320,259.61	»	121,098,835.03	114,101,047.88
Τραπεζικὰ γραμμάτια δίδραχμα καὶ μονόδραχμα		»	10,500,000.—	10,500,000.—
Καταθέσεις ἄνευ τόκου εἰς μεταλλικὸν		»	5,903,800.25	6,520,112.16
Καταθέσεις ἄτοκοι		»	14.304,289.66	21,225,999.70
Ἐπιταγαὶ πληρωτέαι		»	985,459.91	1,430,034.12
Μερίσματα πληρωτέα		»	497,465.—	792,815.—
Καταθέσεις Δημοσίου πρὸς χορήγησιν δανείων κατὰ τὸν ΒΦΜ' Νόμον		»		
Διεθν. Οἰκονομ. Ἐπιτροπὴ λ)σμὸς καταθ. ἐκ δημ. ὑπεγγ. προσόδων.	Εἰς χρυσὸν Δρ. 551,735.15			
	Εἰς τρ.γρ. » 2,347,668.49	»	2,899,403.64	10,205,027 83
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν Δανείων εἰς χρυσὸν		»	16,355 45	48.632.40
Ὑπηρεσία Ἐθνικῶν δανείων εἰς τρ. γραμ.		»	792,652.30	664,713.55
Καταθέσεις δημοσίου εἰς χρυσὸν		»	1,269,157,36	821,225,35
Καταθέσεις Δημοσίου εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια κατὰ τὸν Νόμον ,ΒΨΕ'		»	1,519,791.43	19,791.43
Ἔντοκοι κατ θέσεις Δημ. εἰς χρυσ. διὰ τὴν κατασκ. τοῦ Σ.Π.Δ.Σ.		»	2,475.494.83	2,846,759.28
» » » » τρ. γραμμ. » » »		»	343,628,21	
Καταθέσεις ἐπὶ τόκῳ		»	120,981,276.48	117,053,025,65
Λαχειοφόρον Δάνειον Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	41,871,390.—	41,871,390.—
» » » 2 1/2 εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	20,472,800.—	20,472,800.—
Ὑπηρεσία Λαχεοφόρου δανείου Τραπέζης 3 % εἰς χρυσὸν		»	1,673,932.—	2,122,230.—
» » » 2 1/2 % εἰς τραπεζ. γραμμάτια		»	179,812.50.	199,525.—
Καταθέσεις Ταμιευτηρίου		»	11,343,513.13	11,250,440.89
Διάφορα		»	,590,008.85	3,575,209.17
		Δραχ.	399,220,779.41	395,219,066,30

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Σεπτεμβρίου 1908.

Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Λογιστηρίου
Π. Α. ΚΟΥΤΣΑΛΕΞΗΣ

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο(δρόμος Ζήνωνα2) πουλιοῦνται: ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ ἕνα καὶ 1,25 φρ. χρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικό, τἀκόλουθα βιβλία τοῦ ΨΥΧΑΡΗ «Τὸ νειρο τοῦ Γιαννέρη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ «Ἥλιος καὶ Φεγγάρι»—τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτική μας ἀναγέννηση— τοῦ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρουκόλακας» καὶ «Νησιώτικες Ἱστορίες»—τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ «Οἱ σκιές μου»—τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμητο» (δρᾶμα)—τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατρίδα» —τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινούρια» —τοῦ Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά»—τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ «Ζωντανοὶ καὶ πεθαμένοι» καὶ «Ὁ Ἄσωτος» (δράματα)—τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Δάφνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερίδη)—τοῦ ΕΥΡΙΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περγιαλίτη)—τοῦ ΣΟΦΟΚΛΗ «ὁ Αἴας» (μετάφρ. Ζήσιμου Σίδερη).

Η ΙΛΙΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλέξ. Πάλλη δρ. 2 καὶ φρ. χρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικό.

Ο ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάντρας Παπαμόσκου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. χρ. 2 γιὰ τὸ ἐξωτερικό.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἷμα.» δρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (Δρ. 1) — Κριτικὴ ζοῦ ἄδολου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δασμολογικὸ ζήτημα στὴν Ἀγγλία (λεφτὰ 50).

Τοῦ Σ. ΣΚΙΠΗ «Ἡ μεγάλη αὔρα» δρ. 2.

Τοῦ ΛΕΑΝΤΡΟΥ Κ. ΠΑΛΑΜΑ τὰ «Πρῶτα τραγούδια» δρ. 1.

Τοῦ ΕΡΜΟΝΑ «τῆς Ζωῆς» δρ. 1.

Τοῦ ΕΛ. ΓΙΑΝΙΔΗ «Γλῶσσα καὶ Ζωὴ» δρ. 2.

Τῆς κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ σαλονιοῦ» δρ. 1.

Τοῦ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ «Τὸ Μπαμπάκι» δρ. 1.

Τοῦ ΨΥΧΑΡΗ ὅλα τὰ ἔργα ἀπὸ δρ. 4 ὁ τόμος.

Τοῦ Γ. ΣΚΛΗΡΟΥ «Τὸ κοινωνικό μας ζήτημα» δ.0,50.

ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ τοῦ Βλάμη λεπ. 0,50.